

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor: Mezinárodní obchod

Název bakalářské práce:

Migrace pracovní síly ze zemí bývalého Sovětského svazu – Rusko a Bělorusko

Autor bakalářské práce: Viktoriya Kazimirovich

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Cristina Procházková Ilinitchi, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Migrace pracovní síly ze zemí bývalého Sovětského svazu – Rusko a Bělorusko zpracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 28. dubna 2017

.....
Viktoryia Kazimirovich

Abstrakt

Pracovní migrace je v současnosti velmi pojednávané téma, které v souvislosti s rostoucí mezinárodní migrací nabývá na síle. Vliv pracovní migrace se projevuje zejména na hospodářské úrovni jednotlivých zemí, kdy v případě přijímacích zemí dochází k snižování nezaměstnanosti, tudíž pracovní migrace pokrývá nedostačující pracovní sílu, zatímco odcházející země profitují z remitencí, které se staly hodnotově význačnou finanční položkou země. Tato práce je rozdělena od tří kapitol. První kapitola charakterizuje pojem migrace a její příčiny, následované analýzou migrační situace v jednotlivých zemích Běloruska a Ruska. Druhá kapitola se zabývá projevy migrace ve třech ekonomických faktorech identifikovaných zvláště pro každou zemi, přesněji se jedná o zaměstnanost/nezaměstnanost, remittance a mzdy. Poslední kapitola je zaměřená na představení postavení Běloruska a Ruska vůči pracovní migraci, případně jaká opatření dané země sledují ve vztahu k migraci.

Klíčová slova: Pracovní migrace, Rusko, Bělorusko

Abstract

Nowadays labour migration is a very discussed issue, that in the context of increasing international migration is gaining momentum. The impact of labour migration is mainly reflected at the economic level of the individual countries, where unemployment is falling in case of the recipient countries, with other words labor migration covers the labor shortage, while the outgoing countries benefit from remittances, which became a valuable financial asset for the outgoing countries. This bachelor thesis is divided into three chapters. The first chapter characterizes migration and its reasons, followed by an analysis of the migration situation in individual countries of Belarus and Russia. The second chapter deals with migration patterns in three economic factors identified separately for each country, more specifically, employment / unemployment, remittances and wages. The last chapter is aimed at showing the position of Belarus and Russia on labor migration, and what measures are the countries pursuing in relation to migration.

Keywords: Labour migration, Russia, Belarus.

Obsah

Použité zkratky	iv
Úvod	5
1. Úvod do problematiky	8
1.1 Charakteristika pojmů migrace	9
1.1.1 Časové vymezení migrace	9
1.1.2 Sezonní migrace	9
1.1.3 Přeshraniční migrace	10
1.1.4 Brain drain	11
1.1.5 Množství migrantů	11
1.2 Příčiny migrace	11
1.3 Migrace Ruské federace	12
1.3.1 Pracovní migrace	15
1.4 Migrace Běloruska	18
1.4.1 Pracovní migrace Běloruska	20
2. Vztah mezi migrací a ekonomickou situací Ruska a Běloruska	23
2.1 Zaměstnanost a nezaměstnanost	23
2.1.1 Rusko	24
2.1.2 Bělorusko	25
2.2 Remittance	27
2.2.1 Rusko	29
2.2.2 Bělorusko	30
2.3 Mzda	31
2.3.1. Rusko	33
2.3.2 Bělorusko	34
3. Možná východiska	36
3.1 Rusko	36

3.2 Bělorusko	39
3.2.1 Bělorusko a SME	40
Závěr.....	42
Seznam tabulek	iv
Seznam grafů.....	iv
Seznam použitých zdrojů	v
Knižní zdroje:.....	v
Internetové zdroje:.....	vi

Použité zkratky

SNS Společenství nezávislých států

SSSR Svaz sovětských socialistických republik

EU Evropská unie

USA Spojené státy americké

EUR Euro

USD Americký dolar

RUB Ruský rubl

WTO Světová obchodní organizace

MMF Mezinárodní měnový fond

WB Světová banka

UN Organizace spojených národů

MPC Centrum pro migrační politiku

Rosstat Vládní statistický úřad Ruské federace

Belstat Národní statistický výbor Běloruské republiky

ILO Mezinárodní organizace práce

OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

ODA Oficiální rozvojová pomoc

DAC Výbor pro rozvojovou pomoc

HDP hrubý domácí produkt

EES Eurasijský ekonomický svaz

Úvod

V dnešní době má pojem migrace různá specifika, a to především v spojitosti s časovým vymezením migrace či podnětech vedoucích k migraci. 20. století je charakteristické rostoucím vlivem globalizace, jenž s sebou přináší nové trendy v oblasti migrace. Jedním z prvních aspektů je vstřícný postoj jednotlivých zemí vůči migračním tokům, přičemž následná rozmanitost společnosti přijímající země umožní těžit z rozšířené škály vědomostí. Další trend představuje zrychlení migrace neboli navýšení objemů migrujícího obyvatelstva v důsledků významných událostí (válka, zapojení do mezinárodního obchodu aneb liberalizace obchodu atd.). Třetí trend poukazuje nejen na případnou různorodost migrací uvnitř či vně země ba dokonce na jejich vzájemnou propojenost, kdy migrace jednoho typu může vyústit v zcela odlišnou. Poslední trend demonstruje zapojení slabšího pohlaví do migrace následkem zrovnoprávnění postoje mužů a žen ve společnosti. Do 80. let nebyly migrační toky vládami zemí zohledňovány jako závažný problém, naopak za samozřejmost se považovalo rozdělení migrujících subjektů do již rámcově stanovených skupin, jimiž se zabývaly státem speciálně zřízené instituce např.: cizinecká policie, oddělení migrace a další oddělení.¹

Profesor Zimmermann dělí evropskou migraci minulého století do čtyř hlavních migračních proudů, které se odvíjely buď v průběhu významných událostí či krátce po jejich skončení.

1. První migrační proud začíná roky 1945–1960, kdy po skončení války se na území Reichu (současného Německa) nacházelo 7,5 mil. pracujících migrantů, kteří do Reichu v průběhu války emigrovali z donucení.
2. Následující fáze pokračuje roky 1955-1973 aneb tzv. poválečným obdobím, kdy státy usilovaly především o obnovení své ekonomické činnosti skrze finanční podporu produkce a zvýšení pracovní migrace.
3. Vycházejíc z prvních dvou migračních toků je značný nárůst migrace, i přes to se některé země v následujících 14 letech po roce 1973, období definované profesorem Zimmermann jako třetí fázi evropské migrace, pokoušely o restrikci migrace v důsledku prvního ropného šoku², jenž vyvolal obavy z hospodářské recese v zemích Západní Evropy. V daném období byla význačná obzvláště migrace za účelem sjednocení

¹ Introduction. The age of migration: International population movements in the modern world. New York: Guilford Press, c1993, s. 5-11. ISBN 0-89862-249-2.

² První ropný šok v roce 1973 způsobil čtyřnásobný nárůst cen ropy z původních 3 USD, neopomínaje negativní dopad na průmyslový rozvoj tehdejších evropských států.

rodiny, kdy mezi roky 1974-1981 došlo ke zvýšení podílu ženské migrace o 12 %, a politická migrace.

4. Poslední fáze se vztahuje na období po roce 1988 (období Studené války mezi dvěma bloky, na jedné straně Spojené státy americké a v opozici Svaz sovětských socialistických republik dále jen zkráceně SSSR), kdy se do popředí dostává migrace nejen z Jihu na Sever, ale zároveň z Východu na Západ zejména po rozpadu Sovětského svazu v srpnu roku 1991. V roce 1991 vzrostl počet žádajících osob o azyl na 541 tis. ve srovnání s rokem 1981 o více než čtyřnásobný nárůst.³

Profesor Zimmermann sleduje vývoj migrace napříč 20. stoletím na území evropského kontinentů, kdy demonstruje vliv okolního prostředí vůči migraci. V této bakalářské práci bude však migrace vymezena na Běloruskou republiku a Ruskou federaci. Velký migrační vzrůst v obou zemích připadá spíše na čtvrtý migrační proud v souvislosti s rozpadem SSSR (1991). V daném období došlo nejenže k velkému přesunu lidí z důvodů nezpůsobilých státních hranic, ale navíc k formování jednotlivých státních útvarů, dnes označovaných jako země bývalého Sovětského svazu. Mezi nově vzniklé státy patří jak Běloruská republika, tak i Ruská federace.

Ruská federace je velmi rozsáhlá země, která svou rozlohou zasahuje do dvou kulturně odlišných kontinentů. Její rozloha ji nicméně nebrání k udržování vzájemných vztahů s asijskou, tak i evropskou částí prostřednictvím uzavřených dohod o Euroasijské spolupráci. Z toho můžeme usoudit, že do Ruské federace bude proudit velké spektrum rozmanitých migrantů, jenž se budou zapojovat do ekonomické činnosti země. Na druhou stranu představuje Bělorusko nejen sousedícího partnera Ruska, ale navíc od roku 2000 spolkovou zemi po ratifikaci dohody o založení Svazového státu Běloruska a Ruska. Tato dohoda pojednává o vzájemné spolupráci při řešení hospodářských a sociálních problémů. Nejvíce z daného vztahu čerpá Běloruská republika. V obou případech dochází k určitému prolínání ekonomik obou zemí. Nemluvě o přeshraniční migraci mezi oběma státy, přičemž běloruský občan je právně méně omezen při překročení hranic ve srovnání s ostatními členskými zeměmi SNS.

Cílem této práce je identifikovat a porovnat ekonomický dopad migrace pracovní síly na rozvoj jednotlivých zemí a jejich vypořádání s odchodem pracovní síly. Práce je rozdělena

³ Zimmermann, Klaus F. "Tackling the European Migration Problem." *The Journal of Economic Perspectives*, [online]. vol. 9, no. 2, 1995, s. 45–62. [cit. 2017–03–30]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2138166?seq=3#page_scan_tab_contents

do tří kapitol. První kapitola bude zaměřena na vymezení pojmu migrace a migračních trendů, jelikož migrační trendy se neustále vyvíjejí, je potřeba zúžit jejich rozmezí. V rámci této kapitoly bych také charakterizovala některé důvody, které mohou migraci způsobit, přičemž migrační příčiny budou podloženy demonstrativními příklady. Následně bude provedena analýza migrační situace v Ruské federaci a Bělorusku se zaměřením na pracovní migraci. Pracovní migrace má velký vliv na ekonomickou situaci země, a proto tento vliv bude podrobně analyzován v druhé kapitole.

Druhá kapitola bude pojednávat o třech ekonomických faktorech: zaměstnanost/nezaměstnanost, remitence a mzdy, v závislosti na pracovní migraci jednotlivých zemí, přičemž u jednotlivých aspektu bude identifikována současná ekonomická situace v každé zemi zvlášť. Uváděné informace budou pro lepší představivost doplněny o grafická znázornění a tabulkové přehledy.

Poslední část práce se bude věnovat migračním opatřením, které si obě země stanovily, případně budou zohledněny metody využívané pro obdržení dat o migračních tocích v obou zemích, jelikož získávání údajů se z hlediska jednotlivých zemí může lišit. Závěrečně bych v dané kapitole představila návrhy možných řešení, které země chtějí, nebo již implementují pro zlepšení své ekonomické situace v souvislosti s pracovní migrací.

1. Úvod do problematiky

Migrace je proces, jenž provází lidstvo po celá staletí. Je to neodmyslitelný prvek koloběhu života, s kterým se lidé potýkali a nadále budou potýkat. V současné době i přes působení globalizace, představující zrychlení ekonomického vývoje poháněného technologickým pokrokem a procesu prosazujícího odbourávání bariér bránících toků obchodu (zboží, služeb), informací a kapitálu, je migrace pracovní síly pod přísnou kontrolou. Zavedením identifikačních karet aneb cestovních pasů, získali obyvatelé možnost prokázat svoji totožnost bez možných zdržení, což zpřístupnilo vládám rychle dostupné informace o lidech pohybujících se na území domácího státu. To umožnilo vládám do jisté míry kontrolovat potoky migrantů, a tím potlačit obavy domácího obyvatelstva z narůstající konkurence jakož i zábraně případné destabilizace země.

Geoffrey Cameron, člen výzkumné asociace Oxfordu, ve svém článku vymezuje 4 důvody pro zvětšení procenta mezinárodní migrace. Dle něj je migrace strůjcem inovací a větší dynamiky, kromě toho reaguje migrace na nedostatek pracovní síly a znázorňuje možná východiska z chudoby, jakož i perzekuce. Navíc přispívá migrace k snižování chudoby ve světě díky transferovým částkám přicházejícím od migrantů ze zahraničí do domácí země. Příliv daných peněžních transferů se projevuje v ekonomice rozvíjející se země obzvláště skrze jejich reinvestici do finančního systému s pomocí domácích příslušníků migranta. Na druhé straně je dobré poukázat na případné náklady vznikající v důsledku migrace, které jsou z větší části financované státními mechanismy.⁴

Dle zprávy organizace Společných národů za rok 2015 činil celkový počet migrantů 244 milionů. Z toho 62 % všech migrantů se nachází na území Evropy (76 mil.) a Asie (75 mil.), následované Severní Amerikou, kde se vyskytuje 22 % migrantů (54 mil.).⁵

⁴ CAMERON, GEOFFREY a IAN GOLDIN. Why More Migration Makes Sense. Project Syndicate [online]. 2011, str. 1-4 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.project-syndicate.org/commentary/why-more-migration-makes-sense?barrier=accessreg>

⁵ UNITED NATIONS. International Migration Report 2015: (ST/ESA/SER.A/384) [online]. September 2016, str. 1– 3 [cit. 2017– 03– 30]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015.pdf>

1.1 Charakteristika pojmů migrace

Termín migrace definuje přemísťování jednotlivce či skupiny v prostoru spojeného se změnou místa bydliště v určitém časové období. Jedná se o klíčový mechanismus ovlivňující chod nejen ekonomiky ale i území jako celku. Migrace zahrnuje různé aspekty lidského života, které vycházejí z rozdílných oblastí sociálních věd.⁶

Obecně můžeme migraci rozlišit na vnitrostátní a mezinárodní. Vnitrostátní migrace představuje výměnu administrativní jednotky aneb změnu trvalého bydliště v rámci domácího státu, zatímco pojem mezinárodní migrace definujeme jako změnu sídla za hranice domácího státu. Jelikož hlavním cílem této bakalářské práce je identifikovat ekonomický dopad migrace pracovní síly na rozvoj Běloruska a Ruska, bude práce zaměřena na mezinárodní migraci obou zemí.

Migrační pohyb rozlišujeme na emigraci a imigraci, přičemž každý imigrant je zároveň i emigrantem, i když dopad migrace je pro každou zemi rozdílný. U této problematiky je důležité zmínit, zdali je migrace legální nebo nelegální, zejména v kontextu s institucemi, jenž se migrací zabývají. Termín nelegální migrace se tak vztahuje obzvláště k černému trhu eventuálně k šedivé ekonomice, jejíž údaje jsou obtížně dohledatelné.

1.1.1 Časové vymezení migrace

Z časového hlediska rozlišujeme migraci na dočasnou a trvalou. Dočasná aneb časově omezená migrace se dělí na krátkodobou (do 12 měsíců) a dlouhodobou (po dobu delší než 1 rok) migraci. Ve většině případů se jedná o migraci za účelem pracovního pobytu. Při trvalé migraci může migrant sledovat více zájmů. Jedním z významných je změna trvalého bydliště případné obdržení občanství, pro usnadnění přístupu na pracovní trh přistěhovalecké země.⁷

1.1.2 Sezonní migrace

Aktuálním trendem mezi mladými lidmi je sezonní migrace, kdy dochází k přesunu pracovní síly na sezonní práce v omezeném období, vycházejíc z předem uzavřené dohody se smluvenými podmínkami. Při takové příležitosti dochází k efektivnímu využití pracovní síly mladých lidí, kteří zároveň přicházejí do styku s cizí kulturou a obohacují se o vlastní

⁶ Terminologický slovník – Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 25.03.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

⁷ KEELEY, Brian. International migration: The human face of globalisation. Paris: OECD, 2009. s. 20-39. OECD insights. ISBN 978-92-64-04728-0

zkušenosti.⁸ Sezonní migrace je běžně skloubená se zemědělstvím, avšak v poslední době se začíná projevovat i v jiných oblastech ekonomiky zejména v souvislosti s cestovním ruchem (maloobchod, hotelové služby atd.). Lidé vyhledávající sezonní práce pochází většinou ze sousedního státu nebo ze země, jenž má uzavřenou bilaterální dohodu s hostící zemí.

Povolení pro sezonní práci se vyžaduje po občanech států nepatřících do Evropské unie (dále jen EU). Výjimkou je Polsko, jehož tok sezonně pracovních migrantů vzrostl mezi roky 2013-2014 o 64 %. Z celkového počtu sezonních migrantů za rok 2014 hostilo Polsko přibližně 91 %, 387 000 vyjádřeno v číslech, sezonních pracovníků. Důvodem značného přílivu je vstoupení Polska do EU v roce 2004, kdy díky ekonomickému rozvoji vznikl nedostatek pracovní síly v primárním sektoru hospodářství (zemědělství, zpracovávání surovin). Reakcí polské vlády bylo dopuštění občanů nečlenských zemí EU k sezonní práci. Jednalo se o sezonní migraci na přechodnou dobu, přesněji od roku 2006 mohou státní příslušníci Ruska, Běloruska a Ukrajiny být využíváni jako sezonní pracovníci po dobu maximálně 6 měsíců v pomezi jednoho roku. V následujících letech bylo toto ustanovení rozšířeno další země (Moldávie, Gruzie, Arménie). K největším přílivům sezonních pracovníků dochází z nečlenských zemí EU např.: z Ruska do Finska, z Ukrajiny a Kosova do Rakouska atd.⁹

1.1.3 Přeshraniční migrace

Z pracovního hlediska je důležité zmínit přeshraniční migraci, kdy lidé žijící poblíž státních hranic mohou najít uplatnění na cizím pracovním trhu s lepšími pracovními podmínkami, tudíž dochází k rozvoji příhraničních území. Český jazyk má pro přeshraniční migranty specifický termín, označuje je za tzv. pendlery. Státy jako suverénní jednotky mají ve vztahu k migrantům odlišnou legislativu v oblasti pracovních příležitosti. Vyskytuje se mnoho přeshraničních projektů usilujících o vytvoření prosperujícího prostředí v příhraničních regionech. Jednodušší administrativa nebo případné identifikační karty by měly umožnit rychlejší překročení státních hranic především s členskými zeměmi EU.

⁸: KEELEY, Brian. International migration: The human face of globalisation. Paris: OECD, 2009. s. 22. OECD insights. [cit. 2017-03-15]. ISBN 978-92-64-04728-0

⁹ OECD (2016). Recent trends in international migration: Seasonal workers. *International Migration Outlook 2016* [online]. Paris: OECD Publishing, 2016, s. 22-24 [cit. 2017-04-14]. ISBN 978-92-64-25845-7. Dostupné z: <http://www.npdata.be/Dok/OESO/Migratierapporten/Migration-2016-8116101e.pdf>

1.1.4 Brain drain

Dalším významným trendem v oblasti migrace je tzv. brain drain (odliv mozků). Tento proces zapříčiňuje odliv inteligentní sféry pracovní síly do zahraničí, kam odcházejí za lepším sebeuplatněním. Odlivu kvalifikovaných pracovníků v oblastech veřejných služeb (např.: věda, výzkum, informační technologie, zdravotnictví atd.) se uděluje zvláštní pozornost, neboť obory v této sféře jsou pro budoucí rozvoj státu životně důležité. Rozsáhlý odliv kvalifikovaných pracovníků může vyústit k poklesu kulturní i ekonomické úrovně země. Odliv mozků se nejvíce projevuje v rozvíjejících se zemích, kteří nejenže nemají dostatečné prostředky pro vhodné využití své pracovní síly, ale rovněž přicházejí o již nenavratitelně ztracené finanční obnosy investované do vzdělání svých odborníků.¹⁰

1.1.5 Množství migrantů

Počet migrantů hraje v migraci také význačnou roli, nýbrž odlišujeme migraci jednotlivce a skupiny migrantů. Podstatou individuální migrace je dobrovolné rozhodnutí osoby o přesunu do jiné země bez jakýchkoli nátlaků. Migrující jedinec sleduje již dávno vztyčený a dobře promyšlený cíl. Stát nahlíží na individuální migraci jako na legálně ovládatelný proces, který do jisté míry přispěje do budoucího rozvoje země. Opakem je masová migrace, kdy subjektem migrace se stává velký počet lidí, eventuálně dané dění označujeme za migrační vlny. Ty jsou zapříčiněny událostí, která shodou okolností má moc se promítnout do celosvětového měřítka nebo vyvolat řetězovou reakci skrze níž se promítne do ostatních regionů světa.¹¹

1.2 Příčiny migrace

Obecně příčiny migrace rozlišujeme na ekonomické a neekonomické. Ekonomické důvody jsou především spjaté s ochotou živobyť na lepší úrovni, která je kvůli nevyváženému rozvoji v jednotlivých státech zcela odlišná. Lepší životní úroveň je vymezená skrze vyšší mzdové ohodnocení, mimoto i lepší sociální zabezpečení atd. Ekonomicky migrující obyvatel usiluje převážně o přesun do rozvinuté země. Migrační tok se může uskutečnit i opačným směrem, kdy migrant putuje spíše do rozvíjející se země než do rozvinuté. Podnětem pro daný krok mohou být přímé zahraniční investice, vkládané do podpory a vývoje rozvíjejících se zemí.

¹⁰ KEELEY, Brian. International migration: The human face of globalisation. Paris: OECD, 2009, str. 116-121. OECD insights.

¹¹ JANÁČKOVÁ, Stanislava, Jan SKOPEČEK, Martin SLANÝ, et al. Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?. Praha: Institut Václava Klause, 2016, str. 25-34. Publikace (Institut Václava Klause).

Neekonomická migrace nastává v souvislosti s nedobrovolným opouštěním své domácí země z důvodu vlastní bezpečnosti. Migrant, v tíživé situaci, pak v cizí zemi žádá o azyl z politických či etnických důvodů. V kontrastu k tomu může neekonomická migrace představovat taktéž dobrovolnou migraci např. při přemísťování za účelem sjednocení rodiny. Daný přesun je nákladově méně náročný, jelikož příbuzní žijící na cizím území, jsou s ním už obeznámeni, mimoto mají navázané kontakty po dobu své integrace v dané zemi.

Příčiny pro migraci jsou u každého jednotlivce rozdílné, často závisí od jeho potřeb či budoucích plánů. Náhledným příkladem je migrace milionářů (lidé vlastníci aktiva v sumě jednoho milionu amerických dolarů a výše), která dle výroční zprávy organizace New World Wealth (Nový svět bohatství) zabývající se bohatstvím globálního trhu za rok 2016, stoupla z 64 000 na 84 000 bohatých migrantů. Nárůst migrace přerozdělil tradiční cílové země. S 11 000 migranty ze strany milionářů skončila Austrálie na prvním místě v žebříčku cílových destinací. Těsně následovaná Spojenými státy americkými (dále USA) s 10 000 migrantů a třetí místo obsadila Kanada s 8 000 migranty. Zvláštní pozornost upoutávají ve studii uvedené důvody, které napomohly Austrálii k získání prvního místa. Austrálie se vyhledávanou zemí kvůli odlehlosti jinými slovy migranti se nacházejí mimo konfliktová území jako např.: Evropa a Střední Východ. Dalším důvodem je zdravotnický systém, považovaný za lepší než v USA či dokonce Velká Británie.¹² Nicméně musíme brát na vědomí i negativní aspekty, které mohou migrantům jejich přemístění ztížit, ne-li je dokonce odradit. Především se jedná o jazykovou bariéru, znemožňující migrantům plnohodnotné uplatnění na pracovním trhu cizí země.

1.3 Migrace Ruské federace

Ve 20. století zažilo Rusko několik velkých migračních vln, jejichž podněcujícím faktorem bylo válečné ale i poválečné období, kdy po první světové válce bylo Rusko zmítáno vnitřními nepokoji jako říjnová revoluce aneb vojenský převrat vyústující v občanskou válku a následné vyhlášení SSSR dne 30. 12. 1922. Už samotné SSSR podporovalo vnitrostátní migraci za účelem osídlení odlehlých krajín Sibíře a Střední Asie. Díky své rozsáhlosti přispívalo SSSR finančně k osídlení dnes bývalých členských zemí Sovětského svazu za účelem posílení ruské komunity. V některých zemích doposud existují rusky mluvící uskupení, kteří kladou důraz na své ruské kořeny. Pádem SSSR a následnou desintegrací včetně nově formovaných státních

¹² PASH, CHRIS. Australia is now the No.1 destination for the world's millionaire migrants. Business Insider Australia [online]. Sydney, 2017 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com.au/australia-is-now-the-no-1-destination-for-the-worlds-millionaire-migrants-2017-2>

hranic bývalých zemí SSSR došlo k emigrační vlně obzvláště do Západní Evropy a Nového světa. Nicméně daná politická událost vyvolala i návrat Ruských občanů zpět do své vlasti obzvláště z členských zemí dnešního Společenství nezávislých států (dále jen SNS).¹³ V tehdejší době, ruské ekonomické nestabilitě, navodila imigrace spíše negativní následky především na sociální úrovni, kdy i přes úsilí vlády překonat vzniklou situaci a znovu tzv. nastartovat svoji ekonomiku, zaznamenávala země nespokojenost přestěhovaného obyvatelstva, které se cítí ochuzeno o pracovní příležitosti a nedostatek zdrojů pro zajištění svého blahobytu. Důsledkem je nárůst kriminality v Rusku.

Podstatným činitelem pro ovlivnění migrace je počet obyvatel. Kupříkladu při srovnání hustoty osídlení nejlidnatější země světa Číny (1 388,2 milionů obyvatel) a Ruské federace, se prokáže čínská hustota osídlení 148 ob. / km² a ruská pouhých 9 ob. / km². Při posouzení takových údajů je zřejmé, že migrant při výběru mezi oběma státy za svojí cílovou zemi označí Rusko, nebudeme-li brát v potaz jiné případné příčiny migrace. Celkový počet obyvatel Ruska ke dni 1. 1. 2017 sestavoval přesně 146 838 993 obyvatel.¹⁴ V porovnání s rokem 2015 došlo k růstu počtu obyvatel o pouhých 0,19 %. Je důležité upřesnit, že výše zmíněný počet obyvatel Ruska vychází z výroční zprávy Ruského statistického úřadu, jelikož údaje jsou obohaceny o počet obyvatel Krymského poloostrova, kde žije přibližně 2,32 milionů obyvatel.¹⁵ Vycházejíc z referenda o připojení Krymského poloostrova konaného 16. 3. 2014, kde 96,8 % se vyslovilo pro připojení k Rusku, došlo k sjednocení obou území skrze svolení jak ze strany Státní dумы, tak i horní komory parlamentu Ruska, následovně uzákoněné podpisem ruského prezidenta Vladimira Putina.¹⁶ Avšak majorita států a mezinárodních organizací doposud neuznává Krymský poloostrov za právoplatnou součást Ruska. Časopis Forbes ve svém článku poukazuje na průzkum s ohledem na neuznávané referendum, kde byla položena otázka, zdali referendum odráželo mínění Krymčanů. 82,8 % oslovených obyvatel odpovědělo kladně.¹⁷ Nesouhlas se projevuje např. u mezinárodních organizací, které udávají celkový počet obyvatel Ruska bez

¹³ Vladimir Iontsev, Irina Ivakhnyuk. Migrant Integration Models in Modern Russia. [online]. CARIM-East RR 2013/13, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-9]. Dostupné z: <http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-RR2013-13.pdf>

¹⁴ A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016, str. 79.

¹⁵ Tentýž zdroj jako 14.

¹⁶ BBC. Ukraine crisis: Putin signs Russia-Crimea treaty. BBC: World/ Europe [online]. 2014 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26630062>

¹⁷ RAPOZA, Kenneth. One Year After Russia Annexed Crimea, Locals Prefer Moscow To Kiev. Forbes [online]. Washington, 2015 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2015/03/20/one-year-after-russia-annexed-crimea-locals-prefer-moscow-to-kiev/#42db3c59510d>

ohledu na Krymský poloostrov, tudíž údaje ze světové banky (dále WB) o počtu obyvatel vykazují za rok 2015 144,09 milionů obyvatel.¹⁸ I přes stagnaci růstu počtu obyvatel patří Rusko do desítky nejlidnatějších zemí světa, kde zastává deváté místo. Ruské obyvatelstvo tvoří na celkovém světovém počtu 1,9 %.¹⁹

Rusko vchází v desítku zemí s největším počtem migrantů. Zatímco první příčku obsadilo USA s 47 miliony. Rusko se o druhé místo dělí s Německem. Na obě jednotlivé země připadá po 12 milionech migrantů. Průměrné roční tempo změny počtu mezinárodních migrantů se v Rusku projevilo poklesem tempa o méně než 2 %. Ve srovnání s rokem 2000, kdy mělo Rusko největší počet lidí žijících v diaspoře, je dnes umístěno až na třetím místě s 11 miliony. V současnosti bylo Rusko předběhnuto Indií (16 mil.) a Mexikem (12 mil.). Ruská diaspora nemá specifické zaměření na jednu zemi jako Mexiko, které se orientuje v případě migrace na USA, ale je rozložená rovnoměrně.²⁰

Rusko nahlíží na migraci zejména z ekonomického a etnického hlediska. Údaje o migraci jsou získávány prostřednictvím územního orgánu Federální migrační služby, při zákonem povinné registraci či případném zrušení pobytu migranta na území Ruska. Od roku 2011 zahrnují statistiky zmíněného úřadu do dlouhodobé migrace i osobu s povoleným pobytem po dobu 9 a více měsíců. Dle organizace Spojených národů (dále jen UN) celkový počet mezinárodních migrantů za rok 2015 v Rusku je 11,643 milionů. V porovnání s tabulkou č.1, která udává celkový počet migrantů na 952 tisíc, kde data vycházejí z Ruského statistického úřadu, můžeme vidět jaké rozdíly vykazuje neunifikovanost dat z různých zdrojů, kde každá instituce využívá k zhodnocení dat rozdílných metod neopomíjejíc vycházení z odlišných vymezení základních pojmů migrace. V současnosti sleduje Rusko za posledních pár let pomalý nárůst jak emigrace, tak i imigrace. V obou případech na základě údajů znázorněných v tabulce č. 1 k výraznému nárůstu migrace došlo mezi roky 2010 až 2012, kdy se celkový tok migrace stal dvojnásobkem toho z roku 2010.

¹⁸ THE WORLD BANK GROUP. Population, total: Russian Federation. Data | The World Bank [online]. The World Bank Group, ©2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2015&locations=RU&start=1960&view=chart&year_high_desc=true

¹⁹ WORLDOMETERS. Countries in the world by population (2017). Worldometers – Real time world statistics [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

²⁰ UNITED NATIONS. International Migration Report 2015: (ST/ESA/SER.A/384) [online]. September 2016, str.1– 13 [cit. 2017– 03- 30]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015.pdf>

Tabulka č. 1: Vývoj migrace v Rusku

	1997	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015
Imigrace	597 651	359 330	177 230	191 656	417 681	482 241	590 824	598 617
Země SNS	547 386	326 561	163 101	171 940	363 955	422 738	529 448	536 157
EU	15 578	6 259	5 386	6 394	11 706	12 423	11 264	11 496
Ostatní země	34 687	26 510	8 743	13 322	42 020	47 080	50 112	50 964
Emigrace	232 987	145 720	69 798	33 578	122 751	186 382	310 496	353 233
Země SNS	143 675	80 510	35 418	21 206	95 572	147 853	259 213	298 828
EU	55 572	45 064	25 236	7 185	8 606	9 384	12 326	11 533
Ostatní země	33 740	20 146	9 144	5 187	18 573	29 145	38 957	42 872
Celková migrace	830 638	505 050	247 028	225 234	540 432	668 623	901 320	951 850

Zdroj, vlastní tabulka na základě údajů dostupných z: A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016, str. 85-87. ISBN 978-5-89476-420-7.

I přes nárůst celkové migrace došlo v roce 2014, k meziročnímu 2 % snížení cizích státních příslušníků s trvalým bydlištěm v Rusku. Ukrajinské státní příslušenství představuje největší skupinu imigrantů 24 % z celkového počtu přistěhovalců. Druhé místo obsadil Uzbekistán s 19,4 %, následovaný Tádžikistánem s 9 %. Většinu trvalé usazených cizinců tvoří občané států SNS, kdežto ostatní země jsou zastoupeny necelými 14 %.²¹

1.3.1 Pracovní migrace

Data v oblasti práce jsou zpracovávány v souladu se standardem ve statistice práce a zaměstnanosti přijaté na 19. Mezinárodní konferenci statistik práce, uspořádanou Mezinárodní organizací práce zkráceně ILO, v říjnu 2013. Vykazované údaje o práci v roce 2014 v sobě nezahrnují data Krymského poloostrova. Rusko definuje pracovní sílu jako všechny osoby ve věku od 15 do 72 let, ať už byli pracovně aktivní či nikoliv. Míra pracovní

²¹ HANSL a KOL., Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group: Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), str 22 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

participace, počítána v procentech, znamená poměr pracovní síly specifického věku na pracovní populaci odpovídajícího věku. Míra zaměstnanosti označuje zaměstnané osoby konkrétní věkové skupiny jako procento z celkového počtu obyvatel v daném věku. Největší míru zaměstnanosti dosahovali lidé ve věkovém rozmezí 25-29 let, těsně následované věkovou skupinou 30-34 let (13,9 %).

Cizí státní příslušníci se legálně mohou zapojovat do pracovní činnosti Ruska následujícími způsoby:

- obdržením pracovního povolení pro pracovní aktivitu na území Ruska, platí obzvláště pro cizince ze zemí s vízovou nutností,
- oznámení vydané zaměstnavatelem migranta, vztahující se na občany států SNS s výjimkou Běloruska, na které se nevztahují běžně ruské regulace zahraniční pracovní síly díky smlouvě o založení Unie spolkových zemí Ruska a Běloruska, která vstoupila v platnost po její ratifikaci 26. 1. 2000²², tudíž běloruský občan v Rusku není evidován jako pracující migrant,²³
- obdržení pracovního povolení či získání platného patentu pro pracovní aktivitu v Rusku nerezidentským osobám země. Patent je definován jako dokument opravňující cizince k pracovní aktivitě bez potřebné vízy po dobu 12 měsíců, avšak výhradně na územní jednotce obdržení patentu a na pozici v něm udané.

Po roce 2000 začala imigrace pracujících subjektů do Ruska nabírat na síle. Mezi roky 2000-2005 se celkové množství zvětšilo o 3,3 %. Maximální hodnoty 2 426 tis. subjektů dosáhl celkový počet pracujících imigrantů v roce 2008, kdy převážnou polovinu (1 780 tis. osob) tvořili občané zemí SNS vyjma Běloruska. Finanční krize v roce 2009 negativně ovlivnila příliv pracovních imigrantů do země o 8,3 %.²⁴ Rok 2010 přinesl zmenšení cizí imigrační položky o dalších 26 % na 1 641 tis. osob v porovnání s předešlým rokem, mimoto na základě tabulky č. 2 je zřejmý spád celkového množství pracujících imigrantů v Rusku. V roce 2015

²² Oleg Bakhur. Legal aspects of labor migration management in the Republic of Belarus. [online]. CARIM-East RR 2013/19, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/27876/CARIM-East_RR-2013-19.pdf?sequence=1&isAllowed=y

²³ KASHEPOV, A. V., S. SULAKSHIN a A. S. MALCHINOV. Rynok truda: problemy i resenia. Moskva: Directmedia, 2013. s. 36-38. ISBN 978-591-2900-235.

²⁴ FLORINSKAYA, Yulia. The Scale of Labor Migration to Russia. Russian International Affairs Council (RIAC): Society and Culture // Analysis [online]. Moscow: Russian International Affairs Council, 2013, 12 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=2343#top-content

klesl celkový počet imigrujících pracovníků na pouhých 182 tis. osob, což je skoro 6krát menší než v roce 2014. Hlavní příčinou byla nestabilní situace ruské ekonomiky. Dalším významným faktorem byl pokles mzdového ohodnocení o necelých 9 % v důsledku devalvace RUB.

Tabulka č. 2: Účast cizích státních příslušníků na pracovní činnosti Ruska v tis.

	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015
Celkový počet pracujících cizinců	213	703	1641	1 149	1 112	1 044	182,4
Počet cizích státních příslušníků s platným povolením k zaměstnání	213,3	702,5	1 640,8	1 148,7	1 111,5	1 043,8	182,4
Země SNS	106,4	343,7	1246,9	968,6	947,3	866	33,5
Ostatní země	106,9	358,7	392	168,9	162,5	176,8	148,6
Počet cizinců s platným patentem pro vykonání zaměstnání				1 080	1 117,8	2 079,8	1 656,3

Zdroj, vlastní tabulka na základě údajů dostupných z: A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016, str. 97-104. ISBN 978-5-89476-420-7.

O ruský pracovní trh se zajímají převážně země SNS, kteří byli zároveň největšími dodavateli pracovní síly, kdy podíl imigrujících pracovníků s vydaným povolením ze států SNS se pohyboval na 83 % a výše mezi roky 2011-2014. Avšak v 2015 činil jejich podíl pouhých 18 %, zatímco podíl pracovní imigrace z ostatních zemí se naopak zvětšil na 82 %. Mezi největší země dle původů pracujících subjektu v roce 2015 patří

1. Čína s 49,4 tis. osob (27 %),
2. Severní Korea s 30,4 tis. osob (17 %),
3. Turecko s 10,7 tis. osob (10,6 %),
4. Vietnam s 14,1 tis. osob (8 %).

Největší podíl ze zemí SNS mají Tádžikistán (10,7 tis. osob neboli 6 %) a Uzbekistán (10 tis. osob neboli 5,5 %).²⁵

²⁵ A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016, str. 97-104. ISBN 978-5-89476-420-7

1.4 Migrace Běloruska

Historicky souvisí vyhlášení nezávislého Běloruska s rozpadem SSSR v roce 1991, tudíž bylo obyvatelstvo Běloruska součástí velké migrační vlny v 90. letech. I přes to mělo Bělorusko a Rusko kladný přítok přistěhovalců, a sice imigrace byla v obou zemích větší než emigrace. Současný celkový počet obyvatelstva Běloruska činí 9 458 535 lidí. Podle internetové statistiky vycházející z Worldometers, organizace vykazující reálná současná data, zaobírá Běloruska z hlediska počtu obyvatel 92 místo. Běloruský podíl na světovém počtu obyvatel je pouhých 0,1 %. V dnešní době si Bělorusko prochází aktivní fází urbanizace, už více než 75 % celkového obyvatelstva žije ve městech.²⁶ Více preferovaná jsou velkoměsta a jeho okruh, tudíž v případě Běloruska se myslí hlavní město Minsk. Každý třetí občan z celkového obyvatelstva žije v Minsku nebo jeho okolí. Velkoměsta jsou vyhledávaná kvůli lepší, a hlavně rychlejší zdravotní péči.²⁷

Je důležité upozornit, že Běloruský statistický úřad Belstat diferencuje zvlášť jednotlivá překročení běloruských hranic (příjezdy a odjezdy), pod které spadá mezinárodní migrace, tudíž čísla mezi celkovým počtem příjezdu či odjezdů a celkovým počtem v rámci mezinárodní migrace se budou význačně lišit. Data o migraci jsou zpracovávány na základě migračních karet vyplňovaných při registraci nebo rušení pobytu na území Běloruska. Pobyt migranta na území Běloruska bez vyplněné migrační karty je v rozporu se zákonem. V tom případě se mluví o nelegální migraci, která může vést k postihu dle právoplatné legislativy Běloruska. Migrační karta se skládá ze dvou částí, přičemž po kontrole údajů pohraniční službou při vstupu do Běloruska, jedna část je nám ponechána. Nicméně ta musí migranta doprovázet po dobu jeho celého pobytu na území Běloruska, jelikož při opouštění země se karta opětovně předkládá pověřené osobě pohraniční policie, která za podmínky správnosti údajů a neprovinění nám umožní opustit zemi. Pokud jsme se v průběhu pobytu dopustily jakéhokoli právního přestupku a byl nám uvalen administrativní postih, jenž nebyl uhrazen, do jeho splatnosti nemáme právo vycestovat ze země.²⁸ Celý proces migračních karet je pro Bělorusko náramně přínosný neboť,

²⁶ WORLDOMETERS. Countries in the world by population (2017). Worldometers – Real time world statistics [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

²⁷ Tichonova L.E., Maslenkova E.V. Vnesnaja trudovaja migracija v Respublike Belarus. Sociologiceskije isledovanija. [online]. 2016. № 6. s. 49-55[cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://socis.isras.ru/files/File/2016_6/Tikhonova.pdf

²⁸ STATE BORDER COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS: Rules of the State border crossing of the Republic of Belarus. STATE BORDER COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS: Information Portal [online]. Minsk [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://gpk.gov.by/en/maps/pravila-peresecheniya-granicy/index.php>

nejenže má vláda plnou kontrolu nad situací ve své zemi zároveň má přehled nad činnosti svých obyvatel.

Výše počtu příjezdů a odjezdů ze země poukazuje na potvrzení výrazu tranzitní země, kdy migranti putují přes Bělorusko do své cílové země, aniž by měli zájem o usazení se na území Běloruska. Vycházejíc z údajů v tabulce č.3 přejatých z Belstatu byl celkový počet imigrantů 28 349, z toho téměř 80 % představují přistěhovalci z bývalých území Sovětského svazu. Zbylých 5 844 pochází z jiných zemí světa. V komparaci s emigrací obyvatel Běloruska za posledních pět let je viditelný značný růst imigrace, což poukazuje na setrvání kladného přítoku imigrantů.

Tabulka č. 3: Migrace Běloruska v delším období

	2010	2012	2013	2014	2015
Celkový počet příjezdů	228 429	212 304	225 446	247 816	274 020
Mezinárodní imigrace	17 169	18 040	19 435	24 941	28 349
Země SNS	14 303	13 455	14 689	19 855	22 505
Ostatní země	2 866	4 585	4 746	5 086	5 844
Celkový počet odjezdů	218 126	202 976	213 803	232 094	255 526
Mezinárodní emigrace	6 866	8 712	7 792	9 219	9 855
Země SNS	5 040	6 509	5 374	5 912	6 679
Ostatní země	1 826	2 203	2 418	3 307	3 176
Celková migrace	24 035	26 752	27 227	34 160	38 204

Zdroj, vlastní tabulka na základě údajů dostupných z: I.V. MEDVEDEVA a KOL., ed. STATISTICAL YEARBOOK 2016: Republic of Belarus. Minsk: National Statistical Committee of the Republic of Belarus, 2016, str. 81-82. ISBN 978-985-7115-49-5.

Instituce Centrum pro migrační politiku (označovaná zkratkou MPC), provádějícího výzkumy v oblasti světové migrace, azylu a mobility za účelem monitorování jejich dopadu na ekonomiku a společnost jednotlivých zemí, rozděluje běloruské migrační toky do dvou hlavních směrů. První směřuje do EU, kde význačný podíl migrantů tvoří obzvláště ženy, zatímco druhý míří do Ruska eventuálně do jiných zemí SNS a je zastoupený převážně mužským pohlavím. Dle studie největší uplatnění nacházejí běloruští migranti ve středně odborných pracovních místech díky své průměrně vysoké úrovni vzdělání.

Dalším společným rysem mezi Běloruskem a Ruskem je, že jsou označovány za tranzitní země zvláště vůči uprchlíkům ze Středního východu. V roce 2015 se zvýšil celkový počet žadatelů o azyl na základě nárůstu zájmu ze strany ukrajinských občanů.

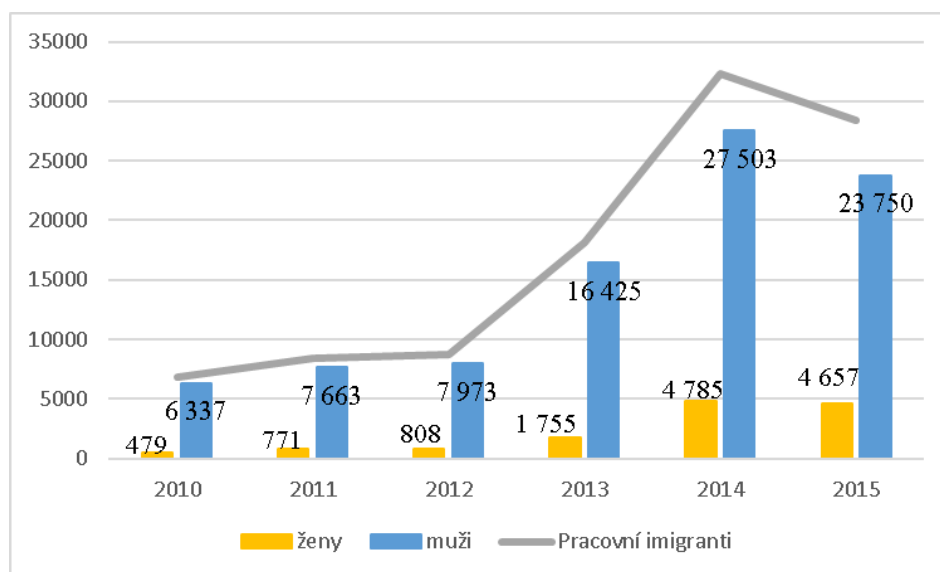
1.4.1 Pracovní migrace Běloruska

Bělorusko z demografického hlediska zápasí především se stárnoucí populací a existují i domněnky či spíše obavy, že při liberalizaci pohybu osob v rámci EU může dojít k vylidnění Běloruského území, což by mělo značný dopad na ekonomickou situaci země. Polsko zařadilo tzv. kartu Poláka, kdy v případě doložení své náležitosti k polskému národu bude osobě uděleno povolení k přechodnému pobytu či k osídlení polského území, avšak hlavní výhodou je legální překračování polských hranic bez víza. K získání dané identifikační karty se za posledních pár let hlásí stále více osob, významný ohlas má mezi mládeží, což bylo hlavním záměrem Polska, přilákat do své země mladou kvalifikovanou pracovní sílu.²⁹

Bělorusko je v dnešní době označováno za poslední diktaturu v rámci evropské unie. V roce 2015 udělilo Bělorusko 31 770 migrantům pracovní povolení, což je o 6 098 cizinců méně než v předešlém roce, argumentem pro pokles je stabilizace vojenské situace na Jihovýchodě Ukrajiny, odkud v posledních dvou letech plynul největší počet migrantů. Počet pracovně evidovaných Ukrajinců na běloruském území byl ke konci roku 2015 14 045, jedná se o nejčtenější uskupení migrantů. Druhou nejpočetnější skupinu vytváří čínské obyvatelstvo (7 225). Z celkového počtu 28 407 pracovních přistěhovalců za rok 2015 takřka 84 % představovali muži a zbylých 4 657 ženy. Z grafu č. 1 je zřejmé, že v průběhu let docházelo k růstu pracovních migrantů. Odchylku představuje rok 2014, který odstartoval mírný propad o 3 881 pracujících imigrantů. I přesto je množství zaměstnaných imigrantů z roku 2015 v porovnání s rokem 2013 vyšší, což je důsledkem přírůstku mezinárodní migrace zejména v okruhu imigrace pracovní síly.

²⁹ IOM (INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION). THE POLE'S CARD. Migrant info.pl [online]. Copyright©IOM. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: http://www.migrant.info.pl/The_Poles_Card.html

Graf č. 1: Pracující imigranti a jejich genderové rozdělení 2010–2015



Zdroj, vlastní graf na základě údajů dostupných z: I.V. MEDVEDEVA a KOL., ed. *STATISTICAL YEARBOOK 2016: Republic of Belarus*. Minsk: National Statistical Committee of the Republic of Belarus, 2016, str. 93. ISBN 978-985-7115-49-5.

K pracovní migraci dochází ve všech oblastech Běloruska rovnoměrně nepočítaje Minsk, odkud se většinou přesouvají na dočasnou dobu do zahraničí na základě již uzavřených pracovních poměrů. Minsk oponuje majoritou firem s licenci pro vysílání obyvatel za prací do zahraničí. Další význačný aspekt migrace představují studenti.

Mezi jeden z trendů pracovní migrace Běloruska zahrnujeme obměn pracovních jednotek na základě uzavřených bilaterálních dohod mezi dvěma státy. Bilaterální smlouva sloužila jako zastřešení nýbrž nejen jako ochranná instituce pro migranty cestující do jezné ze zemí za účelem práce, kromě toho byla podkladem pro regulaci pracovní migrace ze strany státu. Hlavním aspektem bilaterální smlouvy byla ochranná práv pracovní migrujícího běloruského občana. Bělorusko uzavřelo bilaterální smlouvu o dočasném pracovním poměru s Polskem, Litvou, Kazachstánem atd. Avšak mechanismus nesplnil očekávání především z legální stránky.

V roce 2010 přijalo Bělorusko zákon o vnější pracovní migraci s ohledem na ochranu pracovního trhu a opatření pro zabezpečení běloruských migrantů pracujících v zahraničí. Tento zákon stanovuje i povinnosti pro přistěhovalce, kteří se chtějí podílet na ekonomické činnosti Běloruska. Vykládá závazky jako např.: požadavky pro pracovní smlouvu, povinnost vlastníka licence atd.

Bělorusko se v oblasti pracovního trhu potýká s problémy jako neschopnost poskytnutí dlouhodobé pracovní příležitosti, nedostatek investorů a nemožnost jejich přilákání. Bělorusko spíše těží z tzv. sezonní práce, kde může efektivně využívat jak svojí, tak i cizí pracovní sílu. Z hlediska pracovního trhu nemá Bělorusko žádné konkurenční výhody, které by přesvědčily vysoko kvalifikované odborníky pro setrvání v Bělorusku.

Podepsání Euroasijského hospodářského prostoru mezi Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem v roce 2010 vedlo k vzniku společného migračního prostoru a volného pohybu pracovní síly v rámci smlouvou vymezeného prostoru. Po čtyřech letech konkrétně 29. 4. 2014 byla uzavřena dohoda o Euroasijské ekonomické spolupráci signovaného stejnými aktéry. Tato smlouva vnesla další výhodu pro pracovní trh, nýbrž migrant nemusí žádat o udělení pracovního povolení v rámci území všech tří zemí. Členové výše zmíněného společenství nemohou uplatňovat ohraničení vycházející z jejich legislativy za účelem ochrany vnitrostátního trhu práce.³⁰

³⁰ Oleg Bakhur. Legal aspects of labor migration management in the Republic of Belarus. [online]. CARIM-East RR 2013/19, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/27876/CARIM-East_RR-2013-19.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Vztah mezi migrací a ekonomickou situací Ruska a Běloruska

Termín migrace je často používán ve srovnání se zlepšením současné demografické nerovnováhy. Demografická šetření prokázala, že evropské obyvatelstvo stárne kvůli prodlužování věku a nízké porodnosti. Zároveň na počtu nabývá skupina ve věkovém rozdílu 50 a více. Pro velkou část úředníků zastávajících vysoká postavení znamená daný jev možný nárůst migrace díky dvěma stěžejním argumentům. První argument apeluje na deficit pracovní síly v jednotlivých zemích a jeho případné odstranění skrze příliv migrantů. Druhý poukazuje na zvýšení daňově odvádějících plátců přispívajících do státní pokladny na budoucí penzi jinak řečeno navýšení počtu obyvatel přijímací země. Ve vztahu k dané záležitosti vznikají státu dodatečné náklady zatěžující přednostně sociální systém.

2.1 Zaměstnanost a nezaměstnanost

Imigrace zvýhodňuje spíše cílové země, kde z toho těží podniky. Těm je daná příležitost pro zaměstnání levnější pracovní síly současně se zvyšující se produktivitou. Většina migrantů přicházejících za prací sáhnou po jakékoliv práci, jen za účelem pracovního poměru. Vyspělé země trpí újmu kvůli pracovní neochotě vlastního obyvatelstva. Tu způsobuje především nízké finanční ohodnocení některých pracovních pozic, na jejichž vykonání nemůže evropský občan přistoupit z důvodu zachování své hrdosti. Protiklad představují migranti vyhledávající práci. Majoritním aspektem je, že při srovnání průměrných ročních mezd domácí a cílové země se mzdové ohodnocení řádově liší. Ve většině případů vycházíme z vyšší průměrné mzdy ve vyspělejších zemích.

Zaměstnanost migrantů v cílové zemi má svoje stinné stránky, nýbrž domácí obyvatelstvo pozbývá možnosti pracovního uplatnění ve vlastní zemi, tudíž jsou nuceni poohlížet se po jiných alternativách. ILO definuje nezaměstnance jako osobu ve věku mezi 15 až 72 lety, která splňuje následující kritéria: nemá práci, aktivně hledá práci využitím masmédií (tisk, internet atd.), je připravena nastoupit na zkušební lhůtu nebo usiluje o vlastní podnikatelskou činnost.

2.1.1 Rusko

Rok 2015 zaznamenal značný pokles reálných mezd³¹ o 8,5 % a jeho dopad na spotřební činnost domácnosti. Snížení reálných mezd zapůsobilo i na snížení poptávky na trhu práce. Míra neobsazenosti, ekonomicky identifikátor vyjadřující počet volných pozic vůči celkovému počtu existujících míst, v roce 2015 klesla na 2,5 %. Majoritní újmu na mzdě, její redukce o 10 % v prvním čtvrtletí roku 2015, nesly úředníci z veřejného sektoru, představující střední třídu Ruska. Důsledkem byl pokles soukromé spotřeby v roce 2015.³² Největší podíl 19 % pracovního obyvatelstva za rok 2015 byl zaměstnán ve velkoobchodě a maloobchodě, kam se navíc zahrnuje oprava a údržba motorových vozidel i spotřebitelské zboží pro domácnosti. Na druhém místě skončila manufaktura se 9 794 zaměstnanci (14,3 %).

Tabulka č. 4: Zaměstnanost a nezaměstnanost Ruska za období 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celková pracovní síla v tis.	75 478	75 779	75 676	75 529	75 428	76 588
Zaměstnaní v tis.	69 934	70 857	71 545	71 391	71 539	72 324
Nezaměstnaní v tis.	5 544	4 922	4 131	4 137	3 889	4 264
Míra zaměstnanosti v %	62,7	63,9	64,9	64,8	65,3	65,3
Míra nezaměstnanosti v %	7,3	6,5	5,5	5,5	5,2	5,6
Mužská míra nezaměstnanosti v %	7,9	6,9	5,8	5,8	5,5	5,8
Ženská míra nezaměstnanosti v %	6,8	6,0	5,1	5,2	4,8	5,3

Zdroj, vlastní tabulka na základě údajů dostupných z: A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), str. 91, 2016. ISBN 978-5-89476-420-7.

³¹ Rozlišujeme nominální a reálnou mzdu, přičemž nominální mzda zahrnuje množství peněz obdržených zaměstnancem za provedenou práci v přesně stanoveném časovém období, zatímco reálná mzda, jinak definovaná jako kupní síla mezd, vykazuje celkové množství možného pořízení výrobků či služeb.

³² HANSL a KOL. Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group: Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), 21–23 [cit. 2017 04–02]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

Díky poklesu cen měl trh práce možnost přizpůsobení se, aniž by zapříčinila rapidní nárůst nezaměstnanosti. Důsledkem byl nepatrný nárůst míry nezaměstnanosti z 5,2 na 5,6 % v roce 2015, který vyplývá z tabulky č. 4. Mužská nezaměstnanost tvoří 5,8 %, což je nárůst o 0,3 %. Na základě dat z tabulky č. 4 za posledních pět let převyšovala mužská nezaměstnanost ženskou. Ženská nezaměstnanost se pohybuje okolo 5,3 % ve srovnání s 4,8 % minulého roku. Je důležité podotknout, že v roce 2014 byla ženská nezaměstnanost na svém minimu od roku 1992. Díky urbanizaci a větší mobilitě občanů, posiluje složka nezaměstnaných ve městech z 4,4 na celých 5 %. Zatímco venkov vykazuje nepatrnou redukci nezaměstnanosti z 8,2 na 7,9 %. Rusko dlouhodobě bojuje s nelegální zaměstnaností těsně související s nelegální migrací.³³

2.1.2 Bělorusko

Pod práce schopným obyvatelstvem si běloruská vláda představuje osoby v pracovním věku s trvalým pobytem na území Běloruska, tudíž se nejedná o ryze státního příslušníka ale také o cizího státního příslušníka. Pracovní věk se vyměřuje u mužského pohlaví od 16-59 let, zatímco u žen od 16-54 let. Výjimkou jsou zdravotně postižené osoby s prvním či druhým stupněm invalidnosti nebo důchodci pobírající sociální dávky.

Z níže uvedené tabulky č. 5 lze pozorovat nepatrný pokles aktivní pracovní síly, avšak po dobu pěti let, což naznačuje na obtížnost hledání práce a na to navazující růst nezaměstnanosti, jenž v roce 2015 představoval své maximum 41 tisíc nezaměstnaných obyvatel. Celková nezaměstnanost je rovnoměrně rozdělena mezi regiony Běloruska až na Gomelský kraj, nalézající se v jihovýchodní části země a hraničící s Ukrajinou a Ruskem, kde celková registrovaná nezaměstnanost činí 7 301 nezaměstnaných osob za rok 2015 oproti předešlému roku se jedná o 37 % zvýšení. Index nezaměstnanosti Gomelského kraje je taktéž nejvyšší 1,2 %. Ne všem nezaměstnaným jsou dopřány dávky v nezaměstnanosti ve skutečnosti za rok 2015 je odebírala ani ne polovina osob bez práce. Belstat udává množství lidí čerpajících sociální dávky na 19 310, z toho necelých 11 tisíc přichází na muže mezitím co počet žen se pohybuje na 8 375. V roce 2014 získávalo 10 313 nezaměstnaných finanční příspěvky

³³ A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), str. 90-109, 2016. ISBN 978-5-89476-420-7.

z celkového počtu nezaměstnaných 24 192, přičemž genderové rozdělení nebylo zásadní z důvodů rovnoměrného rozdělení na osoby uplatňující svoje sociální práva.³⁴

Z hlediska věkových skupin majoritní uskupení nezaměstnaných tvoří lidé starší 50 let, ve své podstatě se jedná o zástup lidí exaktně 11 617, jenž po pozbytí své práce těžko hledá nové pracovní uplatnění na současném trhu. Charakteristickým rysem podnikatelů je neochota uzavření pracovního poměru s příslušnou věkovou skupinou zejména kvůli větším nákladovým konsekvencím (sociální a zdravotní pojištění). Za zmínku stojí z tabulky č. 5 vycházející údaje o pozvolném nárůstu ekonomicky se zapojujících občanů, kteří již překročili svůj aktivní pracovní věk. Pokud by zmíněný jev i nadále stoupal mohla by vláda docílit lepší ekonomické produktivity a snížení 26,8 %³⁵ nezaměstnanosti ve věkové skupině nad 50 let. Životní zkušenosti seniorů totiž mohou hrát v novém pracovním uplatnění významnou roli, neboť je mohou implementovat do pracovního procesu z něž může profitovat celý pracovní trh i ekonomika země.

³⁴ I.V. MEDVEDEVA a KOL. LABOUR AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF BELARUS: Statistical book. NATIONAL STATISTICAL COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS. Minsk, ©National Statistical Committee of the Republic of Belarus, str. 190-202. ISBN 978-985-7115-59-4.

³⁵ I.V. MEDVEDEVA a KOL. LABOUR AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF BELARUS: Statistical book. NATIONAL STATISTICAL COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS. Minsk, ©National Statistical Committee of the Republic of Belarus, str. 203-204. ISBN 978-985-7115-59-4.

Tabulka č. 5: Obecné údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti Běloruska (2010-2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celková pracovní síla v tis.	6 078,5	6 031,4	6 030,0	5 989,1	5 962,9	5 874,8
Aktivní pracovní síla v tis.	4 742,2	4 722,7	4 640,6	4 601,8	4 572,8	4 537,3
Zaměstnaní v tis.	4 703,0	4 691,2	4 612,1	4 578,4	4 550,5	4 496,0
Osoby starší 54 let	336,4	336,4	392,5	401,9	423,2	429,9
Nezaměstnaní v tis.	39,2	31,5	28,5	23,4	22,3	41,3
Míra zaměstnanosti v %	99,2	99,3	99,4	99,5	99,5	99,1
Míra nezaměstnanosti v %	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,9
Nezaměstnanost mužů v tis.	18,4	15,1	14,3	13,4	13,7	27,1
Nezaměstnanost žen v tis.	20,8	16,4	14,2	10	8,6	14,2

Zdroj, vlastní tabulka na základě údajů dostupných z: I.V. MEDVEDEVA a KOL. LABOUR AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF BELARUS: Statistical book. NATIONAL STATISTICAL COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS. Minsk, ©National Statistical Committee of the Republic of Belarus, str 30-36. ISBN 978-985-7115-59-4.

2.2 Remittance

Mezinárodní měnový fond (dále jen MMF) definuje pojem remittance z jedné strany jako finanční příjmy obdržené migrantem díky hospodářské činnosti v nerezidentské zemi, z druhé strany představují převody obzvláště peněžních obnosů migranta do země svého původu. Remittance jsou dohledatelné v platební bilanci země. Rozdělujeme je na:

- osobní běžné transfery nejen finančních prostředků ale i naturálií do nerezidentské země i zpětným směrem, získávaných různou hospodářskou činností. Důležité je zmínit pracovní ohodnocení migranta, zaměstnaného v zahraničí s ohledem na sezonní a přeshraniční migraci, z pozice zaměstnance vůči dobře vykonané práci (mzda, plat). Navíc sem patří transfery mezi domácnostmi domácí a cizí země,
- sociální dávky, obdržené jednotlivcem vykonávajícím ekonomickou aktivitou na území cizího státu ze strany tamní vlády, neziskových organizací (sociální dávka, důchod atd.),
- celkové převody neziskovým organizacím.³⁶

³⁶ WORLD BANK. Migration and Remittances Factbook 2016. 3rd edition. Washington, DC: World Bank, 2016, str. xiii- xix. ISBN 978-1-4648-0320-8. doi:10.1596/978-1-4648-0319-2.

Remittance se významně podílejí na ekonomické aktivitě státu. Lze je označit za spolehlivé zdroje devizových příjmů, jenž dokáží oživit ekonomiku ve špatných časech. Kromě toho přispívají remittance k zvýšení příjmů jednotlivých domácností, navíc jsou důležitým faktorem v boji proti chudobě. Tato úvaha je na místě, neboť si musíme uvědomit, kam, a hlavně do čeho se remittance promítají. Určitě budou jinak využité starším párem, jenž obdržel peněžitou částku a utratí ji asi především za stravu ba možná více na medicínskou pomoc. Přičemž rodič, který emigroval do zahraničí z důvodů snahy poskytnout svému dítěti lepší vzdělání, což mu umožní rychlejší vzestup na sociálním žebříčku obzvláště ve východních zemích, bude investovat do potřeb svého dítěte tudíž zejména do vzdělávacího systému. Navzdory tomu, nezamění peníze dětem jejich rodiče, kteří jsou významnou součástí ve výchově dítěte. Navíc z pohledu země odkud se remittance vytrácejí, dochází k odlivu možných v budoucnosti přínosných investic. Remittance byly ovlivněny finanční krizí mezi roky 2008-2009, kdy krize za pomoci globalizace postupně zasáhla různé země světa, čímž přispěla ke snížení remitencí o 6 %. Pro přehled představovaly remittance do rozvojových zemí v roce 2008 336 mld. USD, zatímco v roce 2009 pouhých 316 mld. USD. Avšak v následujících letech došlo k jejich opětovnému nárůstu. V roce 2012 vykazovaly remittance celkovou hodnotu 529 mld. USD, z toho majoritní většina plynula do rozvojových zemí konkrétně 401 mld. USD, jednalo se o meziroční růst o 5,3 % s předešlým rokem. Celkový počet remitencí plynoucích do rozvojových zemí za rok 2014 tvořil 431 miliard USD, což je třikrát větší než oficiální rozvojová pomoc ODA (135 miliard USD)³⁷, ta je dílčím nástrojem DAC (Výbor pro rozvojovou pomoc) spadajícím pod Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), jejichž cílem je zachování světové rovnováhy, zabránění konfliktům a extrémní chudobě. ODA představuje transakce obdržené od oficiálních orgánů včetně veřejné správy či státem pověřené agentury ve formě buď podpory rozvoje a prosperity rozvojových zemí nebo grant za zvýhodněných podmínek aspoň ve výši 25 %.³⁸

Remittance jsou těžko zachytitelné, pokud nejsou výhradně posílány skrze transferové agentury, jenž v některých místech spolu ve spojení s místní menší institucí (vesnická pošta) uplatňují výhradní právo na remittance v dané oblasti. Remittance se posílají i formou bankovního

³⁷ WORLD BANK. *Migration and Remittances Factbook 2016*. 3rd edition. Washington, DC: World Bank, 2016, str. 17. ISBN 978-1-4648-0320-8. doi:10.1596/978-1-4648-0319-2.

³⁸ OECD. Official development assistance – definition and coverage: Definition of ODA. *OECD.org* [online]. Paris: OECD, 2016 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistance/definitionandcoverage.htm>

převodu, avšak subjekt musí počítat s vysokými náklady na převod. Celosvětově existuje poplatek za transfer peněžní částky ve výši 200 USD konkrétně 8 % z ceny, nemluvě o poplatcích a nákladech lišících se dle cílové země. V roce 2016 se světové náklady na zasílání remitencí do cizí země snížily na 7,4 %, což představuje snížení o 2,25 % od roku 2009. Nejpopulárnější způsob vysílání remitencí je za pomoci jiného subjektu, jenž drží cestu do cílové země za případnou odměnu (např.: řidič autobusu vykonávajícího cestu do rodné země migranta, příbuzní i známý držící zpáteční cestu domů atd.).³⁹ V případě daného způsobu jsou remittance těžko dohledatelné, jelikož o nich není zmínka, pokud shodou náhodou nevzplynou při celní kontrole.

2.2.1 Rusko

Dle zprávy WB roku 2016 došlo k změně statutu Ruska ze země se středním příjmem na stát s vysokým příjmem, zároveň se Rusko řadí na první místo mezi zeměmi s nejnižšími náklady na peněžní transfery, které v Rusku činí 2,12 %.⁴⁰ Údaje odebrané WB vypovídají, že změna v měnovém kurzu Ruska měla význačný dopad na remittance. Odliv remitencí ze země se na začátku roku 2015 snížil o 42 % na 3,38 miliard USD. Vycházejíc z grafů č. 2 73 % celkového počtu vyexpedovaných remitencí odešlo do zemí SNS. Jednu z největších částek konkrétně 634 milionů USD obdržel Uzbekistán, následovaný Tádžikistánem s 434 milionů USD. Na druhé straně přítok transferů tvořil 1,63 miliardy USD. Oproti předešlému roku se zredukovaly o 5 %. Převážný podíl 65,9 % formovaly remittance plynoucí ze nečlenských zemí SNS. Ze států SNS největší příjmové transfery 215 milionů USD pocházely z Kazachstánu oproti dvěma nejmenším tvořených transfery z Běloruska pouhých 0,85 % a Turkmenistánu s 0,67 % z celkového počtu příchozích remitencí.⁴¹

³⁹ THE WORLD BANK. Remittance Prices Worldwide: An analysis of trends in cost of remittance services. REMITTANCE PRICES WORLDWIDE [online]. Washington: The World Bank (IBRD, IDA), 2016, Issue n. 19, 14 [cit. 2017-04-3]. Dostupné z:

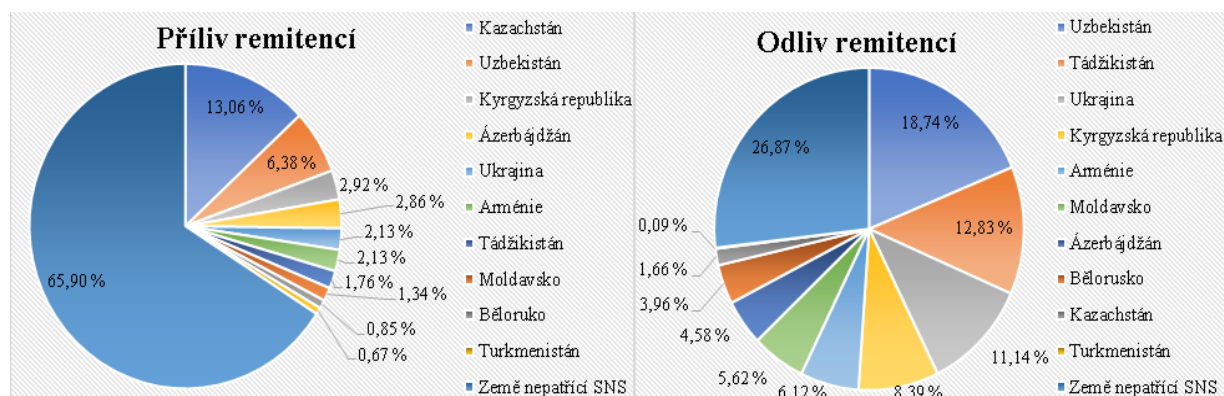
https://remittanceprices.worldbank.org/sites/default/files/rpw_report_sept_2016.pdf

⁴⁰ Tentýž zdroj jako 26

⁴¹ HANSL a KOL. Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group: Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), str. 9-12. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z:

<http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

Graf č. 2: Remitence Ruska za první čtvrtletí roku 2015 (v procentech)



Zdroj, vlastní graf vytvořený na základě údajů dostupných z: HANSL a KOL., Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group; Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), str. 11 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

2.2.2 Bělorusko

Bělorusko představuje zemi se středním příjmem dle charakteristiky WB.

Běloruská národní banka odpovídá za sledování a regulaci remitencí v zemi, zároveň již zmíněná banka rozděluje remittance do dvou hlavních položek. První položka se týká kompenzace zaměstnanců, přičemž druhá je označovaná za osobní transfery. Avšak obě položky jsou dohledatelné v platební bilanci přesněji na běžném účtu. Kompenzace pracovníků, odměna pracovníka výměnou za pracovní výkon v určitém výrobním procesu, je charakteristická buď pro migrující subjekty pracující po kratší časový úsek v zahraničí, obzvláště se jedná o pracovní migraci při hranicích domácí země či sezonní migrace, nebo pojednává o pracovníkovi zaměstnaném u nerezidentního subjektu. Daná položka je v účtech zaznamenávána bez ohledu na daně i náklady na ní vzniklé. Osobní transfery z velké části představují běžné převody ať v peněžní podobě či naturáliích mezi migrantem a rezidentským subjektem domácí země, zároveň na úrovni převodu mezi dvěma jednotlivci. Z toho důvodu jsou osobní transfery považovány za podmnožinu běžných transferu.

Od roku 2002 se pozoruje nárůst celkových remitencí v Bělorusku, naznačeného v grafu č. 3, vyjma roku 2009 kdy se remittance snížily v důsledku hospodářské krize s dopadem na ekonomickou činnost Ruska, což se projevilo i v Bělorusku díky vzájemné propojenosti obou zemí. Celkový počet remitencí jak přicházejících s poklesem o 79,5 mil. USD tak

i odcházejících při snížení o 38 mil. USD. Nicméně za posledních 10 let od roku 2009 se rozdíl mezi příjmy a odlivy remitencí výrazně navýšil.

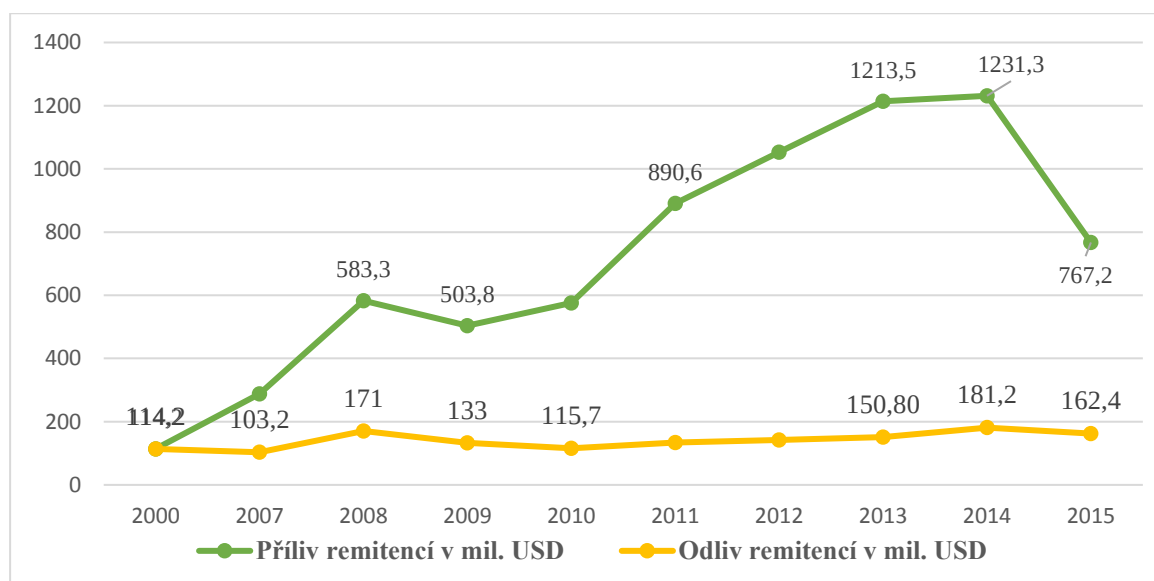
Tabulka č. 6: Vývoj % podílu remitencí na HDP Běloruska (2000-2015)

	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
% podíl přicházejících remitencí na HDP	0,897	0,637	0,960	1,022	1,042	1,491	1,655	1,66	1,618	1,405

Zdroj: THE WORLD BANK. DataBank: World Development Indicators. The World Bank: DataBank [online]. Washington: World Development Indicators, 2017, 03/23/2017. [cit. 2017 - 04-3]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.CD.DT&country=BLR#>

Avšak ve vztahu k hrubému domácímu produktu Běloruska, vyjádřeného v tabulce č.6 je pozorovatelný značný nárůst v celém období posledních 15 let vyjma roku 2015, kdy podíl přicházejících toku remitencí v roce 2012 představoval 1,4 % HDP.

Graf č. 3: Remittance v Bělorusko v období 2000-2015



Zdroj: THE WORLD BANK. DataBank: World Development Indicators. The World Bank: DataBank [online]. Washington: World Development Indicators, 2017, 03/23/2017. [cit. 2017- 04-3]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.CD.DT&country=BLR#>

2.3 Mzda

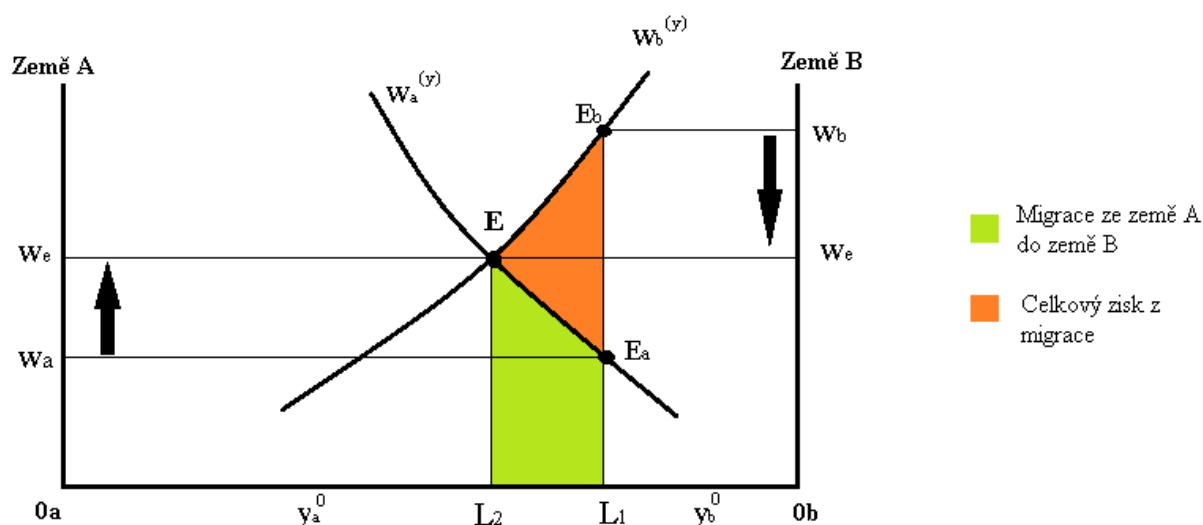
Z teoretického hlediska se dopady migrace liší dle vybraného modelu analýzy. Nevýznamnějším aspekt představuje, zdali je ekonomika hostitelské země otevřená či zavřená vůči mezinárodnímu obchodu, který umožňuje zemím možnost spotřeby na hranici svých

produkčních možností. Uzavřená ekonomika profituje z migrace v důsledku snížení cen výrobních faktorů.

Předpokládáme model dvou ekonomik profitujících z mezinárodní migrace, kdy na základě grafu č. 3 obě země zvyšují nejen svoji efektivnost, ale i své celkové bohatství. Uvažujeme ekonomiky operující s dvěma výrobními faktory kapitálem a prací, kdy práce je variabilním faktorem, zatímco kapitál je fixně stanovený. Navíc produkují pouze jeden statek. Obě země se navzájem liší. Země A má relativní hojnost práce, vyjádřenou bodem E_a , ve srovnání se zemí B, která má relativní vzácnost práce naznačenou bodem E_b . Z počátečních stavů můžeme vyčíst, že v bodě $0_a L_1$ má země A nejen hojnost práce ale zároveň nízké mzdy označené w_a , mimoto má země A větší objem zaměstnaných pracovníků v grafu zaznamenaný pod y_a^0 . Opačná situace nastává v bodě $0_b L_1$, kde země B vlastní málo pracovníků, navíc má vyšší mzdy (w_b). Podnětem pro migraci pracovníků poslouží vyšší mzdy v zemi B, což způsobí snížení mzdy v zemi B (posun z bodu w_b do w_e) z důvodu zaměstnávání imigrantů v zemi B, neopomínaje nárůst aktivní pracovní položky dané země. Na druhé straně v zemi A dojde k růstu mzdy (z bodu w_a do w_e) díky snížení pracovní položky uvnitř země. V případě neexistujících zábran pro migraci pracovního faktoru bude výše míněný proces pokračovat, až dosáhne vyrovnaní obou ekonomik aneb tzv. ekvilibria v grafu pod bodem E. Tudiž výhody obou zemí při nabírající migraci se zvyšují obzvláště pokud pracovní imigranti účinkují jako doplňující aspekt pracovního trhu cizí země.⁴²

⁴² Teoretický a empirický pohled na pracovní migraci. KACZOR, Pavel. Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011. Praha: Oeconomica, 2013, s. 108-113. ISBN 978-80-245-1930-2.

Graf č. 4: Vliv migrace na mzdy



Zdroj: *Teoretický a empirický pohled na pracovní migraci*. KACZOR, Pavel. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica, 2013, s. 108-113. ISBN 978-80-245-1930-2.

V souvislosti s mzdovým ohodnocením rozlišujeme migraci kvalifikovaných a nekvalifikovaných občanů, neboť nastane-li přistěhování nekvalifikovaných pracovníků dojde k poklesu mezd nedostatečně vzdělaných pracovníků kdežto pokles mezd odborných pracovníků není jednoznačný. Pokles mezd nekvalifikovaných představuje snížení vynaložených nákladů na jejich zaměstnání, což je největším podnětem pro poskytnutí práce neodborným přistěhovalcům ze strany podnikatele. Ve vztahu k případně migraci vysoce vzdělaných osob dochází k úbytku na jejich mzdovém ohodnocení. Avšak nárůst odborníků zvýší zájem o komplementární faktor, termín latinského původu většinou ve vztahu k navzájem se doplňujícím statkům např.: auto benzín, čaj-citron. Uvažujeme-li změnu (nárůst/pokles) ceny jednoho ze statku promítne se změna i do druhého výrobku. Tudíž v návaznosti na pokles mezd odborníků nabude poptávka po kapitálu. Z uvedeného příkladu vyplývá nepřímá úměrná závislost komplementárních statků.⁴³

2.3.1. Rusko

Dle údajů Rosstatu a níže zpracované tabulky č. 7, nabyly průměrné měsíční mzdy, vyjádřené v RUB, na hodnotě i přesto že celkové množství pracovně aktivní složky imigrantů od roku

⁴³ Friedberg, Rachel M., and Jennifer Hunt. "The Impact of Immigrants on Host Country Wages, Employment and Growth." [online]. The Journal of Economic Perspectives 9, no.2 (1995), str. 23-44. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://links.jstor.org/sici?sici=0895-3309%28199521%299%3A2%3C23%3ATIOIOH%3E2.0.CO%3B2-S>

2014 rapidně kleslo. Nicméně údaje o průměrných měsíčních mzdách v USD vykazují neshodu s tvrzením o nárůstu průměrné měsíční mzdy. Daný rozpor se projevuje v důsledků navýšení inflace, která v roce 2015 činila 15,5 %, poklesu poptávky po pracovní síle jinak řečeno hlavním aspektem je prohloubení recese aneb pokles ekonomické aktivity Ruska. Dalším významným aspektem přímo ovlivňujícím mzdové ohodnocení byl v roce 2014 propad cen ropy o 44,6 %, jenž podnítil devalvaci rublu v listopadu a prosinci téhož roku, kdy směnný kurz vzrostl o 11 % na 64,6 USD/RUB.⁴⁴ V současnosti se směnný kurz pohybuje v případě USD na 56,95 USD/RUB. Na druhé straně EUR je zlehka vyšší, pohybuje se na 60,3 EUR/RUB.

Tabulka č. 7: Přehled průměrných mezd

	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015
Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnanců (RUB)	2 223	8 555	20 952	26 629	29 792	32 495	33 981
Průměrné měsíční mzdy zaměstnanců (USD)	79	303	690	857	936	856	560
Celkový počet aktivně pracovních cizinců	213	703	1 641	1 149	1 112	1 044	182,4

Zdroj, vlastní graf vytvořený na základě údajů dostupných z: A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016, str. 128. ISBN 978-5-89476-420-7.

2.3.2 Bělorusko

Mzdové ohodnocení se bude odlišovat na základě různě vykonávaných postavení a nákladů vynaložených na kvalifikaci pracovníka. Průměrná měsíční mzda aneb nominální mzda zahrnuje množství peněz obdržených zaměstnancem za provedenou práci v konkrétně vymezeném časovém úseku. Na základě tabulky č. 8 nachází se trend mzdového ohodnocení v Bělorusku se už od začátku 21. století v růstové fázi. Běloruskem stanovená výše minimální měsíční mzdy činí 2 100 tis. RUB od dne 1. 1. 2015, daná mzda platí pro každého zaměstnavatele bezvýhradně, který ji musí zohlednit jako minimální cenovou hranici při hodnocení pracovního výkonů svého zaměstnance. Zajímavé podotknout, že podobně jako

⁴⁴ HANSL a KOL., Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group: Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), str. 2-8 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

u Ruska ovlivnila hodnotu mezd spíše devalvace běloruké měny, přičemž cenová hodnota běloruských mezd vyjádřená v cizí měně se snížila nežli změna migračního toků.

Tabulka č. 8: Průměrná měsíční mzda v Bělorusku

	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015
Průměrná měsíční mzda zaměstnanců (tis. RUB)	58,9	463,7	1 217	1 900	3 676	5 062	6 715
Průměrná měsíční mzda zaměstnanců (USD)			407	439	564	590	413

Zdroj, vlastní graf vytvořený na základě údajů dostupných z: I.V. MEDVEDEVA a KOL. LABOUR AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF BELARUS: Statistical book. NATIONAL STATISTICAL COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS. Minsk, ©National Statistical Committee of the Republic of Belarus, s.231. ISBN 978-985-7115-59-4.

3. Možná východiska

Každá země si klade za cíl bezkonfliktně regulovat migraci. Nemůžeme však tvrdit, že vláda je hlavním řídicím faktorem migrace. Migrační rozhodnutí jednotlivce je podmíněno samotnou legislativou konkrétně právo na volný pohyb pracovních sil, tudíž vláda skrze migrační politiku utváří pouze požadavky, jenž musí být imigrantem zohledněny pro legální vstup do cílové země. Antipatii veřejnosti vůči cizím státním příslušníkům vzbuzuje spíše nelegální migrace, jejíž dopad se projevuje i na obecné migraci ve formě utvářených předsudky občany přijímací země. Předsudky vytvářejí významný mezník mezi integrací migranta v cizí společnosti.

Státy přijímající imigranty usilují o dobrovolnou integraci ze stany samotného cizince. Stát již zmíněnou snahu podporuje finančně skrze jazykové kurzy či informační schůzky, které jsou zdrojem rad a výpomoci při začlenění se cizincem do společnosti. Jednotlivé státy mají zcela odlišné požadavky na migranty, jediným společným rysem dostávajícím se do popředí je navýšení náročnosti požadavků pro migraci. Země se díky silicím požadavkům ve vztahu k cizinci, jenž musí prokázat svoji prospěšnost vzhledem k cílové zemi, snaží ubránit nechtěné migrace nebo ji aspoň omezit.

Neméně důležitým faktorem z hlediska migrace je vzdělání. Zdokonalování svých dovedností ve vzdělávacím zavedení cílové země a studium v místním jazyce, prokazuje ochotu migrujícího studenta navázat kontakty s cílovou zemí. Nabyté schopnosti mohou být studentem aplikovány v domácím státu, po jeho návratu ze zahraničí. Účelem studenta je tedy získání vědomostí s cílovým využitím ve své domácí zemi ku jejímu prospěchu. Udává se, že počet migrujících osob za vzděláním v posledních letech vstoupil o čtyřnásobek své původní hodnoty 70. let. V současnosti dle OECD tvoří necelé 3 mil. osob.⁴⁵

3.1 Rusko

Z pozice migrace představuje Rusko cílovou zemi obzvláště ze strany bývalých zemí Sovětského svazu, nadto se do popředí dostává migrace z asijských zemí. Jak už víme z první kapitoly jedná se především o Čínu, Severní Koreu a Turecko. V roce 2007 byla pozměněná migrační legislativa, kdy migranti ze zemí s bezvívizovým vstupem do Ruska mohli samostatně zažádat o pracovní povolení bez předčasného dohodnutí s zaměstnavatelskou společností. Dané

⁴⁵ OECD (2016). Recent trends in international migration: Seasonal workers. International Migration Outlook 2016 [online]. Paris: OECD Publishing, 2016, s. 14-15 [cit. 2017-04-14]. ISBN 978-92-64-25845-7. Dostupné z: <http://www.npdata.be/Dok/OESO/Migratierapporten/Migration-2016-8116101e.pdf>

opatření způsobilo nárůst migrujících pracovníků, kdy se počty pracujících přistěhovalců pohybovaly okolo milionů ročně, nicméně v roce 2015 došlo k jejich výraznému snížení na 182 tis. Je vidět, že i jedna legislativní úprava může mít význačný dopad na migraci, proto je pracovní migrace považovaná za klíčovou prioritu migrační politiky Ruska.

Aby mohla ruská vláda adekvátně reagovat na migrační toky, musí vycházet z důvěryhodných zdrojů, přičemž statistické údaje o pracovní migraci se v Rusku dají získat čtyřmi způsoby:

1. Státní zpráva o stavu pracovní migrace představující statistický údaj pro zkoumání již zmíněného typu migrace, je poskytována ve čtvrtletním časovém vymezení Federálnímu migračnímu úřadu zkráceně FMU.
2. Administrativní záznamy FMU Ruska vyplývají z tzv. migračních karet vyplňovaných při překročování ruských hranic bez ohledu na vstup či výstup, jelikož se migrační karty vyplňují při obou příležitostech. Zajímavé podotknout, že v některých případech se vyhodnocující instituce nacházejí v koncích z důvodu nečitelnosti psaného písma jednotlivců, pak se spíše jedná o nevýhodu.
3. Sčítání lidu je známé v každé zemi a využívané pro zjištění konečného počtu obyvatelstva země v určitém časovém vymezení, nadto poskytuje informace o množství cizích státních příslušníků nacházejících se na území Ruska, nemluvě o jejich zapojení do ekonomické činnosti.
4. Pravidelná hlášení Pohraniční služby Ruska v sobě zahrnují informace o vjezdech a výjezdech migrantů. Celkově obdržíme údaje o státní příslušnosti a účelů cesty.

Obecně jsou všechny informace shromažďovány v FMU, která je následně předává Rosstatu k navazujícímu zpracování, přičemž FMU rozlišuje údaje do dvou forem 1–T migrace a 2–T migrace. 1-T migrace je označení pracujících ruských občanů za hranicemi státu prostřednictvím licencovaných agentur. Opak představuje 2–T migrace neboli statistické údaje o celkové imigrační pracovní síle v Rusku.⁴⁶

Jednotlivec má na výběr z vícero možností při svém rozhodnutí být zapojen do ekonomické činnosti státu. Za prvé může migrant z bezvízových zemí, podle již zmiňovaného nového

⁴⁶ Cudinovkich, Olga. Statistika trudovoi migracii v stranach seti MIRPAL. [online]. Moskva: Migracija XXI vek., 2011. s.73-92 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjB3KSXtrvTAhVFI1AKHW7zCvoQFggqMAA&url=http%3A%2F%2Fsources.worldbank.org%2FINTECA%2FResources%2FChudinovskikhDec19Rus.doc&usg=AFQjCNEQvxKxtXEOo3-IDK-YnoouIS1Esw>

zákona, získat přístup na pracovní trh při obdržení pracovního povolení. Oprávnění k práci je také dostupné pro osoby se statutem rezidenta v Rusku. Další způsob představuje oznámení zasílané ze strany podnikatele o nájmu cizího pracujícího migranta. V neposlední řadě se může migrant pracovně zapojit skrz obdržení vydaného patentu. Pro státy s vízovou povinností platí, že vstup na trh práce musí být vykonán ve spolupráci s tamním zaměstnavatelem, který je legálně oprávněn najímat pracovní sílu ze zahraničí.

Rusko má kladný příliv migrace, což je podmíněno převažujícím počtem migrantů nad emigranty. Z toho důvodů Rusko usiluje o integraci zejména pracovních migrantů, jenž mohou přinést navýšení ekonomického růstu. V souvislosti s tím dle federálního zákona č. 185 z 12. 11. 2012 musí každý cizí příslušník pracující v oblasti retailu, poskytování služeb domácnostem nebo komunálních službách, prokázat základní poznatky ruského jazyka ve formě zkouškového řízení. Migrant skládá zkoušku v jednom ze speciálních vzdělávacích centr. V cenovém měřítku zaplatí migrant v rozmezí od 75-125 EUR, což někteří experti kritizují v souvislosti s obtížným finančním postavením pracovního migranta, který namísto výdělku musí nést finanční ztrátu při splnění podmínek potřebných k získání pracovního povolení. Vycházejíc z daného opatření se očekával nárůst vzdělanější položky imigrujících do Ruska. Na druhou stranu se vyskytuje obava, že dané opatření přispěje spíše k zvýšení nelegální migrace a korupce v samotné zemi. Existuje možnost záměny zkoušky na dokument, potvrzující vzdělání na minimálně středoškolské úrovni a studování ruského jazyka v domácí zemi. Dané opatření se však nevztahuje na Bělorusko z důvodu dvou úředních jazyků jedním, z kterých je i ruština, a na členské státy společného Eurasijského ekonomického svazu (dále jen EES). V případě nevyhovujících znalostí je cizinci poskytnuté dodatečné vzdělání v podobě jazykových kurzů. Nezanedbatelné jsou i příručky a návody poskytované migrantům pro lepší orientaci v Rusku. Výše zmíněná literatura obsahuje různou tematiku jako např.: pravidla registrace, základy migrační politiky Ruska, pobyt a práce v Rusku atd.⁴⁷

Rusko snížilo požadavky vůči členským státům EES, čímž uvolnila přístup pro jejich státní příslušníky nepočítaje Bělorusko, které jako spolková země Ruska už od roku 2000 má výjimečné postavení. Občané EES si pro podnikání na území Ruska nemusí pořizovat patent. Další změnu najdeme v registrační povinnosti, kdy každý cizinec přicházející na území Ruska

⁴⁷ Vladimir Iontsev, Irina Ivakhnyuk. Migrant Integration Models in Modern Russia. [online]. CARIM-East RR 2013/13, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-9]. Dostupné z: <http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-RR2013-13.pdf>

za prací se musí do 7 pracovních dnů ohlásit na odpovídajícím úřadě, kdežto u občanů členských zemí je daná lhůta prodloužena na 30 dní od data překročení ruských hranic.

Ministerstvo vnitra Ruské federace vymezuje čtyři níže uvedené zaměření v migrační politice, která se bude snažit nejvíce podpořit a akcentovat.

1. Podporu dobrovolného přesídlení tzv. krajanů⁴⁸ zpět do rodné země. V daném případě se jedná spíše o podporu návratu celých rodin zahrnujících manželský pár a jejich děti zpět do Ruska. Osoba starší 18 let může samostatně přijmout rozhodnutí o zúčastnění se státního programu pro návrat do své rodné země. Daný projekt nabízí svým zúčastněným po dobu 3 let čerpat z výhod které tento projekt nabízí např.: mají právo provádět ekonomickou činnost, obdržet kvalifikované vzdělání, poskytnutí zdravotní péče, osvobození od cel atd.
2. Vytvoření způsobilého prostředí pro přilákání podnikatelů a investorů do země.
3. získávání kvalifikované pracovní síly potřebné na ruském trhu.
4. podnícení zájmu mladé generace vůči migraci do Ruska.⁴⁹

Nemůžeme říct, že se Rusko snaží emigrující obyvatelstvo vynahradit skrze nově příchozí. Rusko spíše usiluje o zlepšení vnitrostátních podmínek pro omezení migrace ze země, ochotně spolupracuje s osobami majícími ruské kořeny, kterým vytváří nejen ideální podmínky ale i finanční výpomoc pro jejich návrat so země původu.

3.2 Bělorusko

V Běloruské republice jsou údaje o pracovní migraci dohledatelné v Oddělení občanství a migrace Ministerstva vnitra Běloruské republiky. Počet pracujících migrantů se odvíjí od vydaných povolení a potřebných administrativních úkonů k pracovní činnosti na běloruském trhu. Přičemž jednotlivce získávají povolení k pracovní činnosti, nebo

⁴⁸ Vycházejíc z federálního zákona č. 99-Φ3 Ruské federace „O státní politice Ruska vůči krajanům v zahraničí“, který definuje krajana jako osobu narozenou na v té samé zemi, kdy pobývá nebo v ní pobývala a ovládající společné znaky kulturní identity dané země (jazyk, kulturní dědictví, zvyky a obyčeje, historie atd.), neopominaje přímé potomky osob někdy prožívajících na daném území.

⁴⁹ GENERAL ADMINISTRATION FOR MIGRATION ISSUES. Pereselenie v Rossijskuyu federaciju sootchestvennikov, prozivajuschich za rubezom. The Ministry of internal affairs of the Russian Federation [online]. Moscow, 2017 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: https://xn--b1aew.xn--p1ai/upload/site1/folder_page/009/051/041/O_pereselenii_v_Rossiyskuyu_Federatsiyu_sootchestvennikov_pro.pdf

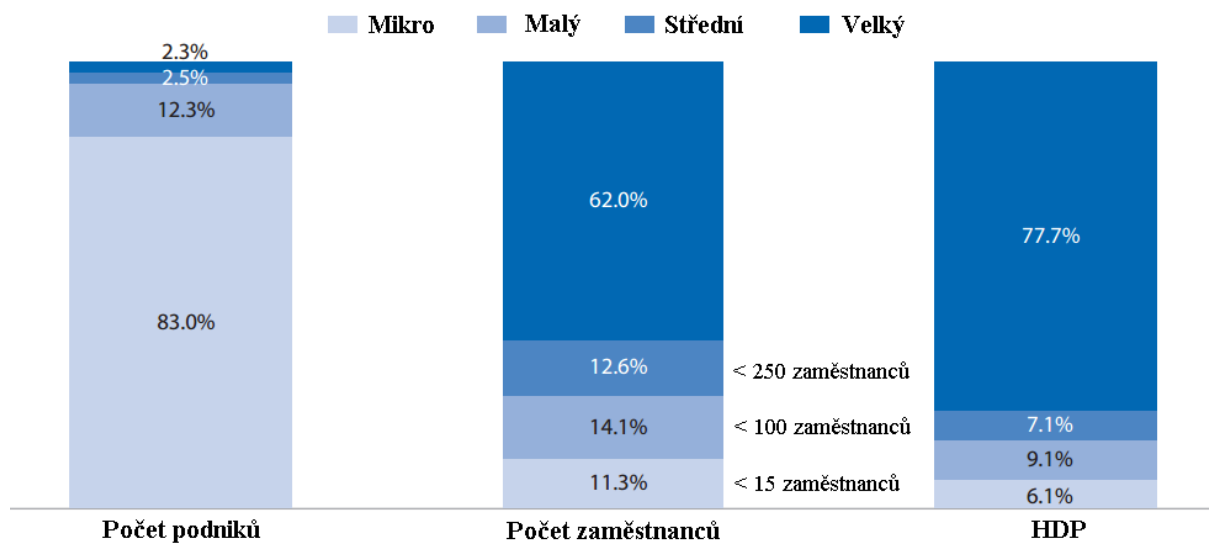
zaměstnavatelský podnik eviduje uzavřené pracovní smlouvy s migrantem na příslušném úřadě. Přesné vymezení pracovní migrace nalezneme v zákoníku Běloruské republiky č. 225-Z pod názvem „O vnější pracovní migraci“, daný zákon specifikuje pracovního imigranta jako cizince bez povolení na trvalý pobyt, jenž přibyl na území Běloruska za práci v souladu s pracovní smlouvou či k vykonávání vlastní podnikatelské činnosti. Pracující emigrant je představován občanem nebo migrantem s povolením k trvalému pobytu v Běloruské republice, avšak opouštějícího zemi v důsledku podepsané smlouvy na práci v zahraničí. V souvislosti s pracovní migrací

3.2.1 Bělorusko a SME

Společenstvím OECD a skupinou Světové banky byla v souvislosti s ekonomickým rozvojem představena reforma o podpoře politiky malých a středních podniků (dále pod zkratkou SME). Dle obou organizací by mohl daný projekt napomoci k lepší konkurenceschopnosti a odolnosti vůči vnějším šokům Běloruské republiky. Nemluvě o vytvoření nových pracovních míst v dané oblasti. Z hlediska struktury podnikatelské sféry je majoritní část průmyslových podniků ve vlastnictví státu, jenž vytvářejí 62 % z celkové zaměstnanosti, tudíž běloruská ekonomika je založena na plně pokryté poptávce po pracovní síle ve státu podléhajících podnicích, kdy samostatný stát přerozděluje výrobní faktor práce z hlediska svého usouzení. Bělorusko představuje potenciální zemi pro rozvoj SME. Předpokládá se možný ekonomický vývoj malých a středních podniků při získání zahraničních investorů. Avšak daná situace je podmíněna vytvořením kompatibilního podnikatelského prostředí pro investory, jenž by viděli užitek svého kapitálu v dané zemi. Tvorba nových pracovních míst a lepší kvalifikace pracovních sil, může posloužit k odpovídajícímu poklesu emigrace ze země, nepočítaje snížení nezaměstnanosti, což představuje logické zdůvodnění pro zdržení se v domácí zemi. Dle grafu č. 5 představoval SME v roce 2013 97,7 %, což je v podnikatelské sféře procentuálně majoritní podíl, i když podíl zaměstnaných neodpovídá počtu existujících firem, naopak v 2013 došlo k snížení pracující síly v SME na 1 109 tis. oproti roku 2010, kdy počet zaměstnaných činil 1 132,6 tis. Nejvíce pracovní síly zaměstnávají velké podniky vlastněné státem. Z pozice odvětví tvořilo největší podíl SME v sektoru obchodu a retailu (39 %).⁵⁰

⁵⁰ OECD/EUROPEAN UNION/EBRD/ETF. Belarus: Small Business Act country profile. *SME POLICY INDEX: EASTERN PARTNER COUNTRIES: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015, s. 253-265. [cit. 2017-04-9]. ISBN 978-92-64-24624-9. Dostupné z: <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/0315051e.pdf?expires=1492868398&id=id&accname=ocid195691&checksum=1C77B70E86BD3135F86097A3BF904C7B>

Graf č. 5: Demografické ukazatele podnikání v Bělorusku v roce 2013



Zdroj: OECD/EUROPEAN UNION/EBRD/ETF. Belarus: Small Business Act country profile. SME POLICY INDEX: EASTERN PARTNER COUNTRIES: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe [online]. Paris: OECD Publishing, 2015, s. 259 [cit. 2017-04-9]. ISBN 978-92-64-24624-9. Dostupné z: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/0315051e.pdf?expires=1492868398&id=id&accname=ocid195691&checksum=1C77B70E86BD3135F86097A3BF904C7B>

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou pracovní migrace a jejími dopady na ekonomiky Běloruska a Ruska. Hlavním cílem této práce byla identifikace a srovnání ekonomického dopadu migrace pracovní síly na rozvoj jednotlivých zemí, a jejich vypořádání s odchodem pracovní síly.

Pro naplnění stanoveného cíle bylo důležité nejprve charakterizovat pojem migrace z různých hledisek a vymezit její příčiny. V této části bakalářské práce je také představena migrace na dvou ekonomikách – Ruské federace a Běloruska. Z provedené rešerše vyplývá, že obě zmíněné ekonomiky vykazují kladný migrační přírůstek, tj. imigrace v obou zemích převyšuje emigraci. Nicméně z hlediska pracovní migrace došlo k poklesu, přičemž v Rusku klesla migrace pracovní síly o neuvěřitelných 861 tis. osob. Daný migrační spád byl způsoben nejen vznikem Eurasijského ekonomického svazu, na jejíž členské země se vztahuje ulehčená administrativa v podobě patentů, ale také zákazem vstupu pro více než 1,5 mil. cizinců. V Bělorusku také klesl počet pracujících migrantů o 3 881 osob, avšak udávaným argumentem pro snížení pracovní migrace bylo uklidnění situace na Ukrajině. V souvislosti s pracovní migrací nelze opomíjet časovou vymezenost pracovní migrace, nemluvě o trendu prolínání, přičemž k transformaci jednoho typu migrace na druhý postačí jediné rozhodnutí pracujícího migranta a následné odsouhlasení případné instituce např.: držitel ruského patentu s oprávněním na práci, jej může jedenkrát po skončení jeho splatnosti (12 měsíců) prodloužit, aniž by musel opustit Ruskou federaci.

Pro identifikaci dopadu pracovní migrace v ekonomice Ruska a Běloruska, je nutné zohlednit proměnné identifikátory jako jsou zaměstnanost ba dokonce nezaměstnanost, remittance, a nakonec výše mezd v obou zemích. Zohledníme-li informace o zaměstnanosti z druhé kapitoly této práce, zjistíme že v porovnání s Běloruskem, kde míra zaměstnanosti klesla z 99,6 na 99,1 %, zvýšil se celkový počet pracovně aktivního obyvatelstva Ruska o 1 160 tis. práce schopného obyvatelstva. Odliv pracovní síly se projevil obzvláště na trhu práce, ve formě nátlaku na růst platového ohodnocení. V případě obou zemí podléhala nominální mzda stejnému rostoucímu trendu. Daný proces zapříčinil nezanedbatelné navýšení mzdových nákladů ze strany podniků, což se řetězovou reakcí promítlo do omezování výroby vyúsťující v propouštění pracovníků, nemluvě o následném navýšení cen produktů a služeb. Co se týče nezaměstnanosti, ta jak v Rusku, tak i v Bělorusku roku 2015 byla jednotná, nýbrž míra nezaměstnanosti vzrostla o 0,4 %. Nelze konstatovat, že by dopad pracovní migrace nehrál v

poklesu cen roli, spíše můžeme usoudit, že se do ní promítnul, ale neměl takový dopad jako devalvace domácí měny. Oslabení domácí měny vůči zahraniční měně mělo negativní důsledek na celkovou hodnotu průměrné mzdy obou zemí vyjádřenou v cizí měně. Změna měnového kurzu v kombinaci s pracovní migrací, i přes nárůst pracovně aktivní síly v Rusku, zapříčinily úbytek remitencí jak do Ruska, tak i do Běloruska. Remittance ovlivňují životní úroveň rodiny migrantů v odcházející zemi, nadto se podílejí na ekonomickém růstu domácí země. Zajímavé je zmínit, že celková hodnota odcházejících remitencí Běloruska (162,4 mil. USD) činila pouze nepatrný zlomek z celkového množství z Ruska odcházejících remitencí (3,38 mld. USD).

Z poslední kapitoly je patrné, že jak Bělorusko, tak i Rusko si zakládají na svých institucích, jenž jim poskytují informace nejen o migraci ale i o celkovém pohybu obyvatelstva na jejich území. Z hlediska jednotlivých zemí usiluje Rusko obzvláště o změnu vnitřní situace země, která by napomohla k přilákání nejen investorů ale i kvalifikovaných obyvatel zpět do Ruska. Rusko navíc podporuje skrze státní program migraci tzv. krajanů (osob s ruskými kořeny) zpět do jejich rodné země. V případě Běloruska se do popředí dostává oblast malých a středních podniků, která je v Bělorusku velmi zanedbaná a zájmově ochuzena i přes svůj veškerý potenciál. Vývoj dané sféry by mohl Bělorusku přinést velký rozvoj, nejen v ekonomické oblasti ale obzvláště v migraci.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj migrace v Rusku.....	15
Tabulka č. 2: Účast cizích státních příslušníků na pracovní činnosti Ruska v tis.....	17
Tabulka č. 3: Migrace Běloruska v delším období.....	19
Tabulka č. 4: Zaměstnanost a nezaměstnanost Ruska za období 2010-2015.....	24
Tabulka č. 5: Obecné údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti Běloruska (2010-2015).....	27
Tabulka č. 6: Vývoj % podílu remitencí na HDP Běloruska (2000-2015)	31
Tabulka č. 7: Přehled průměrných mezd.....	34
Tabulka č. 8: Průměrná měsíční mzda v Bělorusku.....	35

Seznam grafů

Graf č. 1: Pracující imigranti a jejich genderové rozdělení 2010–2015.....	21
Graf č. 2: Remitence Ruska za první čtvrtletí roku 2015 (v procentech).....	30
Graf č. 3: Remitence v Bělorusko v období 2000-2015.....	31
Graf č. 4: Vliv migrace na mzdy	33
Graf č. 5: Demografické ukazatele podnikání v Bělorusku v roce 2013	41

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

A. SURINOV a KOL., ed. RUSSIA IN FIGURES 2016: STATISTICAL HANDBOOK. Moscow: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE (Rosstat), 2016. [cit. 2017-03-20]. ISBN 978-5-89476-420-7.

I.V. MEDVEDEVA a KOL., ed. *STATISTICAL YEARBOOK 2016: Republic of Belarus*. Minsk: National Statistical Committee of the Republic of Belarus, 2016, 512 s. [cit. 2017-03-27]. ISBN 978-985-7115-49-5.

Introduction. *The age of migration: International population movements in the modern world*. New York: Guilford Press, c1993, s. 5-11. [cit. 2017-04-07]. ISBN 0-89862-249-2.

JANÁČKOVÁ, Stanislava, Jan SKOPEČEK, Martin SLANÝ, et al. Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). [cit. 2017-02-23]. ISBN 978-80-87806-95-1.

JAROSZEWICZ, Marta a Magdalena LESIŃSKA, ed. Forecasting migration between the EU, V4 and Eastern Europe: impact of visa abolition. Warszawa: Centre for Eastern Studies, 2014. OSW report. [cit. 2017-03-06]. ISBN 978-83-62936-47-2.

KASHEPOV, A. V., S. SULAKSHIN a A. S. MALCHINOV. *Rynok truda: problemy i resenia*. Moskva: Directmedia, 2013. [cit. 2017-02-20]. ISBN 978-591-2900-235.

KEELEY, Brian. International migration: The human face of globalisation. Paris: OECD, 2009. OECD insights. [cit. 2017-03-15]. ISBN 978-92-64-04728-0.

OECD (2016). Recent trends in international migration: Seasonal workers. *International Migration Outlook 2016* [online]. Paris: OECD Publishing, 2016, s. 22-24 [cit. 2017-04-14]. ISBN 978-92-64-25845-7. Dostupné z:

<http://www.npdata.be/Dok/OESO/Migratierapporten/Migration-2016-8116101e.pdf>

OECD/EUROPEAN UNION/EBRD/ETF. Belarus: Small Business Act country profile. *SME POLICY INDEX: EASTERN PARTNER COUNTRIES: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015. [cit. 2017-04-9]. ISBN 978-92-64-24624-9. Dostupné z: <http://www.oecd->

no.2 (1995), str. 23-44. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://links.jstor.org/sici?sici=0895-3309%28199521%299%3A2%3C23%3ATIOIOH%3E2.0.CO%3B2-S>

GENERAL ADMINISTRATION FOR MIGRATION ISSUES. Pereselenie v Rossijskuyu federaciju sootchestvennikov, prozivajuschich za rubezom. The Ministry of internal affairs of the Russian Federation [online]. Moskow, 2017 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: https://xn--b1aew.xn--p1ai/upload/site1/folder_page/009/051/041/O_pereselenii_v_Rossiyskuyu_Federatsiyu_so_otchestvennikov_pro.pdf

HANSL a KOL., Birgit. RUSSIA ECONOMIC REPORT: Balancing Economic Adjustment and Transformation. The World Bank Group: Press release [online]. Moscow: The World Bank in the Russian Federation, 2015, 2015(34), 66 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/496751468189844690/pdf/100091-WP-P156290-Box393219B-PUBLIC-WB-RER-No-34-FINAL-ENG.pdf>

IOM (INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION). THE POLE'S CARD. Migrant info.pl [online]. Copyright©IOM. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: http://www.migrant.info.pl/The_Poles_Card.html

MPC Team. MPC – MIGRATION PROFILE: Belarus. MPC – MIGRATION POLICY CENTRE [online]. 2013, 14 s. [cit.2016-12-15]. Dostupné z: http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Belarus.pdf

OECD. Official development assistance – definition and coverage: Definition of ODA. *OECD.org* [online]. Paris: OECD, 2016 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm>

Oleg Bakhur. Legal aspects of labor migration management in the Republic of Belarus. [online]. CARIM-East RR 2013/19, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/27876/CARIM-East_RR-2013-19.pdf?sequence=1&isAllowed=y

PASH, CHRIS. Australia is now the No.1 destination for the world's millionaire migrants. *Business Insider Australia* [online]. Sydney, 2017 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com.au/australia-is-now-the-no-1-destination-for-the-worlds-millionaire-migrants-2017-2>

RAPOZA, Kenneth. One Year After Russia Annexed Crimea, Locals Prefer Moscow To Kiev. Forbes [online]. Washington, 2015 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2015/03/20/one-year-after-russia-annexed-crimea-locals-prefer-moscow-to-kiev/#42db3c59510d>

STATE BORDER COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS: Rules of the State border crossing of the Republic of Belarus. STATE BORDER COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF BELARUS: Information Portal [online]. Minsk [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://gpk.gov.by/en/maps/pravila-peresecheniya-granicy/index.php>

Terminologický slovník – Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 25.03.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

THE WORLD BANK GROUP. Population, total: Russian Federation. Data | The World Bank [online]. The World Bank Group, ©2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2015&locations=RU&start=1960&view=chart&year_high_desc=true

THE WORLD BANK. DataBank: World Development Indicators. *The World Bank: DataBank* [online]. Washington: World Development Indicators, 2017, 03/23/2017 [cit.2017-04-3]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.CD.DT&country=BLR#>

THE WORLD BANK. Remittance Prices Worldwide: An analysis of trends in cost of remittance services. REMITTANCE PRICES WORLDWIDE [online]. Washington: The World Bank (IBRD, IDA), 2016, Issue n. 19, 14 [cit. 2017-04-3]. Dostupné z: https://remittanceprices.worldbank.org/sites/default/files/rpw_report_sept_2016.pdf

Tichonova L.E., Maslenkova E.V. Vnesnaja trudovaja migracija v Respublike Belarus. Sociologiceskije isledovanija. [online]. 2016. № 6. s. 49-55[cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://socis.isras.ru/files/File/2016/2016_6/Tikhonova.pdf

UNITED NATIONS. International Migration Report 2015: (ST/ESA/SER.A/384) [online]. September 2016. [cit. 2017–03-30]. Dostupné z:

<http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015.pdf>

Vladimir Iontsev, Irina Ivakhnyuk. Migrant Integration Models in Modern Russia. [online]. CARIM-East RR 2013/13, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2013. [cit. 2017-04-9]. Dostupné z: <http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-RR2013-13.pdf>

WORLDMETERS. Countries in the world by population (2017). Worldometers – Real time world statistics [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

Zimmermann, Klaus F. “Tackling the European Migration Problem.” The Journal of Economic Perspectives, [online]. vol. 9, no. 2, 1995, s. 45–62. [cit. 2017–03–30]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2138166?seq=3#page_scan_tab_contents